EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 25. 6. 2020
COM(2020) 259 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

o vykonávaní rámcovej smernice o morskej stratégii (smernica 2008/56/ES)

{SWD(2020) 60 final} - {SWD(2020) 61 final} - {SWD(2020) 62 final}

Správa o vykonávaní rámcovej smernice o morskej stratégii

1. ÚVOD

Celosvetovo oceány predstavujú 71 % zemského povrchu a vďaka svojmu objemu 99 % obývateľného priestoru na Zemi. Zabezpečujú biotopy pre bohatú (hoci často neznámu) morskú biodiverzitu[1] a sú domovom najväčších známych živočíchov. Oceány takisto slúžia ľuďom v kľúčových oblastiach, ako napr. poskytovanie potravín, regulácia klímy a rekreácia. Viac než polovica kyslíka, ktorý dýchame, pochádza z morských organizmov, štvrtinu ročného objemu emisií CO_2, ktoré sa dostávajú do atmosféry v dôsledku ľudskej činnosti, absorbujú morské vody a najväčšou zásobárňou aktívne kolujúceho uhlíka na Zemi je oceán (päťdesiatkrát väčšou ako atmosféra). Ochrana morského prostredia preto nie je kľúčová len z hľadiska zachovania biodiverzity, ale aj z hľadiska dobrých životných podmienok ľudí a planéty. Navyše je kľúčová z hľadiska hospodárstva. V rámci modrého hospodárstva EÚ založeného na odvetviach, ktoré priamo alebo nepriamo závisia od zdravia našich morí, oceánov a pobreží, sa napríklad v roku 2017 dosiahol obrat vo výške 658 miliárd EUR[2].

Morské prostredie a jeho ekosystémy sú však ešte stále predmetom mnohých tlakov a vplyvov ľudských činností, ako je rybolov, narúšanie morského dna, znečisťovanie alebo globálne otepľovanie. EÚ zareagovala tým, že vypracovala rámcovú smernicu o morskej stratégii[3], ktorá predstavuje celostnú politiku na ochranu morského prostredia morí okolo Európy a zároveň sa ňou umožňuje udržateľné využívanie morských zdrojov a služieb.

EÚ začína s európskou zelenou dohodou[4], ktorá predstavuje ambicióznu stratégiu na ochranu a obnovu biodiverzity a na dosiahnutie toho, aby sa Európa stala prvým klimaticky neutrálnym kontinentom na svete. Zmena klímy, biodiverzita, zdravie a potravinová bezpečnosť spolu súvisia. Preto je podstatnou časťou zelenej dohody ochrana prírodného prostredia v Európe vrátane našich oceánov a morí. Úspech rámcovej smernice o morskej stratégii preto EÚ pomáha pri dosahovaní zastrešujúcich cieľov, ako je zastavenie straty morskej biodiverzity a premena na spoločnosť s nulovým znečistením.

---

[1] V rámci iniciatívy *Census of Marine Life* (Súpis morského života) (http://www.coml.org/) sa zistilo, že v jednom litri vody z oceána sa môže nachádzať 38 000 druhov mikrobiálnych baktérií.

[2] *The 2019 EU Blue Economy Report* (Správa o modrom hospodárstve EÚ za rok 2019) (https://dx.doi.org/10.2771/21854).

[3] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/56/ES zo 17. júna 2008, ktorou sa ustanovuje rámec pre činnosť Spoločenstva v oblasti morskej environmentálnej politiky (rámcová smernica o morskej stratégii) (Ú. v. EÚ L 164, 25.6.2008, s. 19).

[4] Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska zelená dohoda [COM(2019) 640 final].

Prostredníctvom tohto dokumentu Komisia plní právnu požiadavku[5] uverejňovať správu o vykonávaní smernice, pričom vychádza z predchádzajúcich správ[6], ktoré uverejnila počas prvého cyklu vykonávania.

Rámcová smernica o morskej stratégii je účinná od roku 2008. Vyžaduje sa v nej, aby si členské štáty vypracovali vnútroštátne morské stratégie s cieľom dosiahnuť do roku 2020 „dobrý environmentálny stav“, alebo ak už bol dosiahnutý, udržať ho. Smernica sa vykonáva v šesťročnom cykle s troma hlavnými etapami.

1. V rokoch 2012 a 2018 museli členské štáty predložiť správu o stave svojich morských vôd a stanoviť si ciele na dosiahnutie dobrého environmentálneho stavu na základe 11 „deskriptorov“ (cieľov) stanovených v rámcovej smernici o morskej stratégii, ktoré sa týkajú zdravia ekosystémov a ľudských tlakov a vplyvov, ktoré na ne pôsobia[7].

2. V roku 2014 museli členské štáty vypracovať monitorovacie programy na zber údajov s cieľom posúdiť pokrok pri dosahovaní dobrého environmentálneho stavu a plnení cieľov.

3. V roku 2016 museli členské štáty vypracovať programy opatrení, ktorými by prispeli k plneniu svojich cieľov, a v roku 2018 museli predložiť správu o svojom pokroku pri vykonávaní programov.

„Dobrý environmentálny stav“ *je environmentálny stav morských vôd, ktoré tvoria ekologicky rozmanité a dynamické oceány a moria, ktoré sú v rámci štandardných podmienok čisté, zdravé a produktívne, a využívanie morského prostredia je na trvalo udržateľnej úrovni, a teda zachováva potenciál na využitie a činnosti súčasných a budúcich generácií[…]. Dobrý environmentálny stav sa určí na úrovni morského regiónu alebo subregiónu[…] a na základe* [11] *generických kvalitatívnych deskriptorov uvedených v prílohe I* (výňatok z článku 3 ods. 5 rámcovej smernice o morskej stratégii).

---

[5] Článok 20 ods. 1 a 3 rámcovej smernice o morskej stratégii.

[6] Správa Komisie Rade a Európskemu parlamentu z roku 2014 o prvej etape vykonávania rámcovej smernice o morskej stratégii – Posúdenie a usmernenia Európskej komisie COM(2014) 97, spolu so sprievodným pracovným dokumentom útvarov Komisie SWD(2014) 49.

Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade z roku 2017 o posúdení monitorovacích programov členských štátov v zmysle rámcovej smernice o morskej stratégii COM(2017) 3, spolu so sprievodným pracovným dokumentom útvarov Komisie SWD(2017) 1.

Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade z roku 2018 o posúdení programov opatrení členských štátov podľa rámcovej smernice o morskej stratégii COM(2018) 562, spolu so sprievodnými pracovnými dokumentmi útvarov Komisie SWD(2018) 393 a SWD(2019) 510.

Okrem toho sa na adrese https://ec.europa.eu/environment/marine/eu-coast-and-marine-policy/implementation/reports_en.htm uverejňujú technické správy podľa jednotlivých členských štátov a regiónov.

[7] Biodiverzita (D1), štruktúra potravinových reťazcov (D4) a integrita morského dna (D6) sa zachovávajú, zatiaľ čo vplyvy nepôvodných druhov (D2), rybolovu (D3), nadbytočných živín (D5), zmien hydrografických podmienok (D7), kontaminantov v prostredí (D8) a plodoch mora (D9), morského odpadu (D10) a podmorského hluku (D11) nespôsobujú nepriaznivé zmeny morských ekosystémov.

Komisia posudzuje každú etapu vnútroštátnych stratégií v pravidelných správach a sprievodných prílohách (pozri poznámku pod čiarou č. 6), určuje nedostatky vo vykonávaní a poskytuje jednotlivým členským štátom usmernenia. Druhý cyklus vykonávania sa formálne začal v októbri 2018, v jeho rámci však došlo k dlhým oneskoreniam pri predkladaní správ[8].

Táto správa je zameraná na vykonávanie rámcovej smernice o morskej stratégii počas prvého cyklu vykonávania[9]. K správe sú pripojené tri pracovné dokumenty útvarov Komisie[10]. K dôkladnejšiemu preskúmaniu tejto smernice v súlade s požiadavkami lepšej právnej regulácie dôjde čo najskôr, no najneskôr v roku 2023[11]. Táto správa sa zakladá na informáciách, ktoré v zmysle rámcovej smernice o morskej stratégii vypracovali členské štáty, Komisia, vonkajší pozorovatelia a odborníci. Pozornosť sa v nej sústreďuje na kľúčové politické posolstvá a poznatky získané z prvého cyklu vykonávania.

2. HLAVNÉ ÚSPECHY V RÁMCI VYKONÁVANIA RÁMCOVEJ SMERNICE O MORSKEJ STRATÉGII

2.1. Celostný prístup

Cieľom prístupu založeného na ekosystémoch[12] je zaistiť, aby kumulatívne tlaky ľudských činností neprekročili úroveň, pri ktorej je ohrozená schopnosť ekosystémov zachovať si zdravie, čistotu a produktivitu. Prostredníctvom rámcovej smernice o morskej stratégii sa stal prístup založený na ekosystémoch právne záväznou a funkčnou zásadou pri riadení celého morského prostredia v EÚ[13].

---

8 Do 15. októbra 2019, teda rok po uplynutí lehoty, predložilo svoje správy iba desať krajín v elektronickom formáte (Belgicko, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Holandsko, Lotyšsko, Nemecko, Poľsko, Španielsko a Švédsko) a iba štyri krajiny ich predložili v textovom formáte (Grécko, Francúzsko, Rumunsko a Taliansko). Deväť členských štátov správu nepredložilo.

9 V súlade s článkom 20 ods. 1 a 3. Pojem „hodnotiaca správa“ v právnom akte, ktorý predchádza lepšej právnej regulácii, sa vykladá ako „správa o vykonávaní“.

10 V dokumente SWD(2020) 60 sa predstavujú hlavné kroky a závery v súvislosti s vykonávaním rámcovej smernice o morskej stratégii; v dokumente SWD(2020) 61 sú zhrnuté poznatky o stave morských vôd v EÚ, pričom sa v ňom rozoberá 11 „deskriptorov“ podľa rámcovej smernice o morskej stratégii; a v dokumente SWD(2020) 62 sa vysvetľujú hlavné pojmy a poskytuje sa usmernenie k integrovanému posúdeniu a určeniu dobrého environmentálneho stavu.

11 Ako sa vyžaduje v článku 23.

12 Vymedzený v rámčeku na základe rozhodnutia 5. konferencie zmluvných strán Dohovoru o biologickej diverzite (http://www.cbd.int/decision/cop/?id=7148) a širšieho vedeckého konsenzu (https://www.compassscicomm.org/ebm-consensus-statement-download).

13 Po prijatí rámcovej smernice o morskej stratégii Rada pre všeobecné záležitosti uviedla, že najvyšší význam z hľadiska posilnenia udržateľného hospodárskeho rozvoja, monitorovania životného prostredia, bezpečnosti, bezpečnostnej ochrany a presadzovania práva v európskych oceánoch, moriach a pobrežných regiónoch majú prierezové politické nástroje. Rámcovú smernicu o morskej stratégii s prístupom k riadeniu ľudských činností založeným na ekosystémoch uznala ako základ úspešnejšieho a udržateľnejšieho rozvíjania všetkých námorných činností (2 973. zasadnutie Rady pre všeobecné záležitosti, Brusel, 16. novembra 2009).

„Prístup založený na ekosystémoch“ je stratégia integrovaného obhospodarovania pôdy, riadenia vody a živých zdrojov, pri ktorom sa podporuje ochrana a udržateľné využívanie spravodlivým spôsobom. Cieľom riadenia založeného na ekosystémoch je udržiavať ekosystém v zdravom, produktívnom a pružnom stave, aby mohol poskytovať zdroje a služby, ktoré ľudia chcú a potrebujú. Riadenie založené na ekosystémoch sa líši od súčasných prístupov, v ktorých sa zvyčajne pozornosť sústreďuje na jeden druh, odvetvie, činnosť alebo obavu. V riadení založenom na

Rámcová smernica o morskej stratégii predstavuje jeden z najambicióznejších medzinárodných právnych rámcov ochrany morí, v ktorom sa zosúlaďujú snahy 23 pobrežných[14] a piatich vnútrozemských štátov v koordinácii s krajinami mimo EÚ s cieľom uplatňovať riadenie založené na ekosystémoch a dosiahnuť dobrý environmentálny stav v morskej oblasti s rozlohou 5 720 000 km^2 v štyroch morských regiónoch, čo predstavuje oblasť o štvrtinu väčšiu ako pevninské územie EÚ. Smernica sa vzťahuje na územie od pobrežia až po hlboké more, takže sa ňou chráni úplná škála morskej biodiverzity od jednobunkových rias po obrovské veľrybotvaré cicavce, pričom sa analyzujú všetky environmentálne aspekty od funkcií ekosystémov po chemické vlastnosti a posudzujú sa účinky všetkých ľudských činností od cestovného ruchu po komerčný rybolov pomocou vlečnej siete na lov pri dne.

Vykonanie takéhoto celostného prístupu a posúdenie udržateľnosti si vyžaduje, aby boli známe vlastnosti ekosystémov a ľudské tlaky (vrátane tlakov zo zdrojov na pevnine a atmosferických zdrojov) a zohľadňovali sa v rozhodnutiach v oblasti riadenia. V rámcovej smernici o morskej stratégii sa preto vyžaduje, aby sa na základe 11 deskriptorov vytvorilo integrované plánovanie (morské stratégie) a aby každý členský štát posúdil viacero kritérií a parametrov[15].

2.2. Skúmanie neznámeho

Keď bola prijatá rámcová smernica o morskej stratégii, bolo zrejmé, že EÚ potrebuje a) celostné riadenie morského prostredia založené na ekosystémoch a b) prechod od ochrany iba obmedzeného počtu prioritných biotopov a druhov k ochrane celého morského ekosystému. Údaje a poznatky o morskom prostredí však boli (a stále sú) v prípade niektorých tém a regiónov[16] nedostatočné. Rámcovou smernicou o morskej stratégii sa teda vytvoril harmonizovaný právny rámec s cieľom zabezpečiť neprestajné zlepšovanie zhromažďovania údajov. Rámcovou smernicou o morskej stratégii sa predovšetkým podporila príprava komplexných programov monitorovania morí v rámci vnútroštátnych morských stratégií. V rámci týchto monitorovacích programov by sa mal

[14] Vzhľadom na to, že táto správa sa týka rokov 2008 – 2019, Spojené kráľovstvo sa na toto obdobie započítalo ako členský štát EÚ.

[15] Sú stanovené v rozhodnutí Komisie (EÚ) 2017/848 zo 17. mája 2017, ktorým sa stanovujú kritériá a metodické normy určovania dobrého environmentálneho stavu morských vôd a špecifikácie a štandardizované metódy monitorovania a posudzovania a ktorým sa zrušuje rozhodnutie 2010/477/EÚ (Ú. v. EÚ L 125, 18.5.2017, s. 43).

[16] Európsky hospodársky a sociálny výbor sa vyjadril, že prioritou je rozvoj, integrácia a koordinácia európskeho morského a námorného výskumu. Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému Oznámenie Komisie Rade, Európskemu parlamentu, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska stratégia pre morský a námorný výskum – Ucelený rámec európskeho výskumného priestoru na podporu trvalo udržateľného využívania oceánov a morí, KOM(2008) 534 v konečnom znení (Ú. v. EÚ C 306, 16.12.2009, s. 46).

zistiť stav morského prostredia, miera dosahovania environmentálnych cieľov a účinnosť opatrení [SWD(2020) 60].

Rámcová smernica o morskej stratégii viedla k vzniku iniciatív aplikovaného výskumu, z ktorých čerpali informácie odborníci, manažéri a tvorcovia politík[17]. Medzi príklady patrí posúdenie morského odpadu a podmorského hluku, čo sú dve témy, ktoré neboli pred prijatím rámcovej smernice o morskej stratégii dostatočne pochopené. Na základe monitorovania a poznatkov získaných o morskom odpade podľa rámcovej smernice o morskej stratégii EÚ prijala nové právne predpisy na obmedzenie množstva jednorazových plastových výrobkov a strateného rybárskeho výstroja, ktoré predstavujú približne 70 % všetkého odpadu na plážach. Rámcová smernica o morskej stratégii predstavovala stimul na vytvorenie prieskumov na monitorovanie podmorského hluku a na vznik viacerých registrov impulzového podmorského zvuku. Analýza integrity morského dna a analýza celých potravinových reťazcov sú navyše nové prístupy, ktoré boli do značnej miery podnietené požiadavkami rámcovej smernice o morskej stratégii.

Vďaka posudzovaniam, monitorovacím sieťam a programom opatrení podľa rámcovej smernice o morskej stratégii sa úsilie nezameriava len na nové oblasti výskumu, ale aj na zlepšovanie súdržnosti riadenia a politík. V súčasnosti už platí široké spektrum existujúcich právnych predpisov, ktoré sú z hľadiska smernice relevantné. V EÚ ide najmä o rámcovú smernicu o vode[18], smernicu o vtákoch a smernicu o biotopoch[19], ako aj o spoločnú rybársku politiku[20]. Kľúčovým úspechom pri vykonávaní jednotlivých krokov podľa rámcovej smernice o morskej stratégii bolo určenie medzier v poznatkoch, ktoré prispelo k nasmerovaniu členských štátov, inštitúcií EÚ a zainteresovaných strán ku kľúčovým potrebám v oblasti riadenia a výskumu. Smernicou sa významne zlepšili poznatky o stave morských vôd Únie [SWD(2020) 61], hoci integrácia a harmonizácia týchto poznatkov na úrovni EÚ je naďalej problematická.

2.3. Spoločné úsilie

V rámcovej smernici o morskej stratégii sa od členských štátov vyžaduje nevídaný a koordinovaný vklad. Členské štáty a Komisia (spoločne s riadiacimi orgánmi regionálnych morských dohovorov a inými zainteresovanými stranami) na uľahčenie tejto práce vytvorili neformálny program koordinácie, ktorým je spoločná stratégia vykonávania. Do stratégie je zapojených najmenej 280 odborníkov z členských štátov, až 70 účastníkov z inštitúcií EÚ a viac než 100 registrovaných pozorovateľov alebo zainteresovaných strán. Spoločnú stratégiu vykonávania riadia predstavitelia subjektov

[17] Pozri napríklad publikáciu *LIFE and the marine environment* (Program LIFE a morské prostredie) (https://doi.org/10.2779/942085), projekty financované z rámcových programov EÚ pre výskum a inováciu, napríklad https://cordis.europa.eu/article/id/400695-better-marine-stewardship-through-research-and-innovation, projekty DEVOTES a STAGE (http://www.devotes-project.eu/, http://www.stagesproject.eu/) alebo zoznam projektov v dokumente SWD(2020) 60.

[18] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2000/60/ES z 23. októbra 2000, ktorou sa stanovuje rámec pôsobnosti pre opatrenia Spoločenstva v oblasti vodného hospodárstva (Ú. v. ES L 327, 22.12.2000, s. 1).

[19] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva (Ú. v. EÚ L 20, 26.1.2010, s. 7) a smernica Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Ú. v. ES L 206, 22.7.1992, s. 7).

[20] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1380/2013 z 11. decembra 2013 o spoločnej rybárskej politike, ktorým sa menia nariadenia Rady (ES) č. 1954/2003 a (ES) č. 1224/2009 a zrušujú nariadenia Rady (ES) č. 2371/2002 a (ES) č. 639/2004 a rozhodnutie Rady 2004/585/ES (Ú. v. EÚ L 354, 28.12.2013, s. 22).

EÚ v oblasti morí a organizuje ju koordinačná skupina pre morskú stratégiu[21]. Tri pracovné skupiny sa zameriavajú na zastrešujúce otázky: dobrý environmentálny stav, programy opatrení a sociálno-ekonomickú analýzu a výmenu údajov, informácií a poznatkov. Štyri technické podskupiny sa sústreďujú na vznikajúce oblasti osobitného záujmu, a to: podmorský hluk, morský odpad, integritu morského dna a údaje o mori. Všetky skupiny vytvárajú a napokon schvaľujú (zvyčajne konsenzom) spoločné prístupy na vykonanie smernice. Doteraz bolo prijatých 15 usmerňovacích dokumentov[22]. Veľké výzvy v postupe implementácie predstavuje počet zasadnutí (v priemere 18 zasadnutí ročne v súvislosti so spoločnou stratégiou vykonávania), postupujúca špecializácia a potreba koordinácie, aby nevznikali neprepojené tematické skupiny.

Spoločná stratégia vykonávania je veľkým prínosom k vykonávaniu smernice a postup je vďaka nej efektívnejší. Štruktúry stratégie sa považujú za cenné platformy na výmenu informácií a budovanie dôvery v rozhodovací postup[23]. Väčšina osôb zapojených do spoločnej stratégie vykonávania súhlasí, že štruktúra a pracovný program stratégie zodpovedajú svojmu účelu, zatiaľ čo existuje určitý priestor na racionalizáciu, resp. zjednodušenie existujúcich postupov, aby sa mohlo viac času venovať diskusii o posúdeniach Komisie a smernica sa mohla lepšie prepojiť s inými smernicami, najmä v súvislosti s predkladaním správ[24].

2.4. Zapojenie verejnosti a jej poznatky o oceánoch[25]

Prístup k informáciám o životnom prostredí, účasť verejnosti na rozhodovaní o otázkach týkajúcich sa životného prostredia a prístup k spravodlivosti sú všeobecnými zásadami podporovanými na medzinárodnej úrovni v rámci záväzkov v oblasti životného prostredia[26]. V rámcovej smernici o morskej stratégii sa výslovne vyžaduje[27] pomoc pri vykonávaní týchto záväzkov. V rámcovej smernici o morskej stratégii sa vytvoril transparentný mechanizmus vypracúvania a vykonávania vnútroštátnych morských stratégií a sledovania postupu na európskej úrovni (vykonávanie napríklad možno sledovať prostredníctvom otvorených platforiem na výmenu informácií[28]). Od členských štátov sa výslovne vyžaduje, aby podporovali aktívne zapojenie všetkých zainteresovaných strán. V rámci každej etapy vykonávania navyše 23 pobrežných členských štátov organizuje postup konzultácií s verejnosťou [SWD(2020) 60]. Súčasťou mnohých programov opatrení podľa rámcovej smernice o morskej stratégii sú aj kampane na zvyšovanie informovanosti.

---

21 Expertná skupina Komisie pre strategickú koordináciu v súvislosti s rámcovou smernicou o morskej stratégii (2008/56/ES) (E02550).

22 K dispozícii na adrese https://circabc.europa.eu/w/browse/1dfbd5c7-5177-4828-9d60-ca1340879afc.

23 Závery koordinačnej skupiny pre morskú stratégiu, ktoré rozpracoval Cavallo et al., 2017 (http://dx.doi.org/10.1016/j.marpol.2017.09.035).

24 Výsledky dotazníka zaslaného všetkým členom rôznych skupín v rámci spoločnej stratégie vykonávania v apríli 2019 na účely kritického preskúmania funkcií a pracovného programu stratégie.

25 Poznatky o oceánoch znamenajú chápanie oceánu a vzťahu ľudstva k oceánu.

26 Konkrétne v Aarhuskom dohovore o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia Európskej hospodárskej komisie OSN, ktorý bol prijatý v roku 1998.

27 Článok 19 rámcovej smernice o morskej stratégii a bod 8 prílohy VI k tejto smernici.

28 Napr. prostredníctvom platforiem CIRCABC (https://circabc.europa.eu/w/browse/326ae5ac-0419-4167-83ca-e3c210534a69) a WISE Marine (https://water.europa.eu/marine).

Rámcová smernica o morskej stratégii je nástrojom na pritiahnutie pozornosti k zdraviu morských ekosystémov, napríklad prispieva k tomu, aby sa vnímal celkový vplyv znečistenia z pevniny, vrátane plastov, na more. V rámci postupu konzultácií s verejnosťou sa občianska spoločnosť a zainteresované strany z celej Európy zapájajú do tvorby vnútroštátnych morských stratégií. Týmito činnosťami v oblasti konzultácií a zapájania, ako aj tokom získaných údajov sa bude naďalej významným dielom prispievať ku gramotnosti európskej verejnosti v oblasti oceánov s cieľom zvyšovať informovanosť o vplyve oceánu na ľudské životy a následkoch ľudských činností a správania jednotlivcov na morské ekosystémy.

2.5. Regionálna spolupráca

Cezhraničná povaha určitých tlakov a ekosystémov spôsobuje, že je veľmi náročné riadiť ich výlučne na úrovni členského štátu[29]. V rámcovej smernici o morskej stratégii sa uvádzajú regióny a subregióny, v ktorých sa smernica vykonáva, vyžaduje sa v nej regionálna koordinácia členských štátov a povzbudzuje sa spolupráca s krajinami mimo EÚ[30]. V smernici sa uvádza, že nástrojom takejto spolupráce môžu byť regionálne morské dohovory[31]. Vo všeobecnosti za posledných desať rokov i) sa regionálne morské dohovory vo väčšine prípadov stali vhodnými platformami na vykonávanie rámcovej smernice o morskej stratégii, v rámci ktorých zmluvné strany spolupracovali a vymieňali si prístupy v úzkom prepojení so spoločnou stratégiou vykonávania smernice[32]; ii) v rámci týchto dohovorov sa podporovala spolupráca a dohoda o opatreniach a cieľoch s krajinami mimo EÚ; iii) riadiace orgány týchto dohovorov prijali významné technické a finančné zdroje zo strany EÚ na vytvorenie svojich pracovných programov.

Štyri regionálne morské dohovory v rámci Európy majú rovnaký celkový cieľ (ochranu morského prostredia) a uvádza sa v nich prístup založený na ekosystémoch, líšia sa však z hľadiska štruktúry, vedeckej a operačnej kapacity, správy (vrátane monitorovania dodržiavania) a miery, do akej sa v ich rámci uľahčuje zúčastneným členským štátom EÚ vykonávanie rámcovej smernice o morskej stratégii. Pojem „dobrý environmentálny stav“ a stanovenie environmentálnych cieľov podľa rámcovej smernice o morskej stratégii boli začlenené do niektorých, ale nie do všetkých regionálnych morských dohovorov. V niektorých prípadoch sa namiesto stanovenia kritérií na určenie, či je stav dobrý alebo nie, uprednostňuje opis trendov (zlepšovania alebo zhoršovania). V rámci regionálnych morských dohovorov sa v rôznych formách pravidelne vypracúvajú správy

---

[29] Rada pre všeobecné záležitosti zdôraznila, že spolupráca s členskými štátmi a regiónmi, ktoré sa delia o morskú oblasť, a medzi nimi a podľa potreby aj spolupráca s krajinami mimo EÚ predstavuje kľúčový prvok úspechu rámcovej smernice o morskej stratégii. Takisto prízvukovala potrebu čo najužšej spolupráce medzi všetkými krajinami, ktoré sa delia o morské vody a cezhraničné povodia (2 973. zasadnutie Rady pre všeobecné záležitosti, Brusel, 16. novembra 2009 a 2 988. zasadnutie Rady pre životné prostredie, Brusel, 22. decembra 2009).

[30] Články 4, 5 a 6 rámcovej smernice o morskej stratégii. Konečná schválená mapa morských regiónov a subregiónov podľa rámcovej smernice o morskej stratégii je k dispozícii na adrese https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/europe-seas#tab-gis-data.

[31] Na morské vody v EÚ sa vzťahujú štyri regionálne morské dohovory: Dohovor o ochrane morského prostredia Baltského mora (Helsinský dohovor – HELCOM), Dohovor o ochrane morského prostredia severovýchodného Atlantiku (dohovor OSPAR), Dohovor o ochrane morského prostredia a pobrežných oblastí Stredozemného mora (Barcelonský dohovor – UNEP-MAP) a Dohovor o ochrane Čierneho mora pred znečistením (Bukurešťský dohovor, ku ktorému sa EÚ stále usiluje pristúpiť). Dohovor OSPAR sa však nevzťahuje na celý subregión európskej Makaronézie, ale iba na súostrovie Azory.

[32] Spoločná stratégia vykonávania, ktorú prijali členské štáty a Komisia na vykonanie smernice 2008/56/ES, pozri oddiel 2.3 tejto správy.

o stave morského prostredia[33], pričom sa vyvíjajú snahy o zosúladenie ich harmonogramov so šesťročným cyklom podľa rámcovej smernice o morskej stratégii, prijímanie akčných plánov a koordináciu monitorovacích činností.

Zároveň sú pre regionálne morské dohovory prínosom významné ľudské zdroje, ktoré sa zmobilizovali v kontexte rámcovej smernice o morskej stratégii, a poznatky, ktoré sa v rámci smernice od jej prijatia získali. Finančnými prostriedkami EÚ sa prispelo k značnému počtu projektov zameraných na koordinované vykonávanie smernice a vypracovanie akčných plánov v rámci regionálnych morských dohovorov vo všetkých morských regiónoch. Boj proti morskému odpadu predstavuje dobrý príklad toho, ako sa cielené a značné finančné prostriedky EÚ z viacerých zdrojov[34] využívajú na vykonávanie regionálnych akčných plánov boja proti morskému odpadu, čím sa zároveň prispieva k plneniu vnútroštátnych, regionálnych cieľov, cieľov EÚ a možno dokonca aj celosvetových cieľov.

2.6. Globálne záväzky

Rámcová smernica o morskej stratégii predstavuje kľúčový pilier EÚ pri plnení jej globálnych záväzkov ochraňovať morské prostredie a vytvoriť udržateľný prístup k riadeniu oceánov, ako sa uznáva v rámci iniciatívy EÚ v oblasti medzinárodnej správy oceánov[35]. Takisto zohráva dôležitú úlohu pri zaistení, aby boli opatrenia v členských štátoch EÚ súdržnejšie.

Ako sa naposledy potvrdilo v Agende 2030[36], ale takisto v nadväznosti na desaťročia uznania zo strany globálnej komunity[37] je prístup založený na ekosystémoch kľúčový, ak chceme „zachovať a udržateľne využívať oceány, moria a morské zdroje na účely udržateľného rozvoja“ (cieľ udržateľného rozvoja č. 14). Monitorovaním a posudzovaním, ktoré sa vyžadujú podľa rámcovej smernice o morskej stratégii, členské štáty pomáhajú EÚ plniť väčšinu čiastkových cieľov cieľa udržateľného rozvoja č. 14, ktoré sa vzťahujú na udržateľné riadenie, chránené územia, znečistenie morským odpadom a eutrofizáciou, acidifikáciu, vplyvy neudržateľných rybolovných postupov, vedecké poznatky a vykonávanie medzinárodného práva. Na úrovni morských oblastí sa úzkou regionálnou spoluprácou členských štátov v rámci príslušných regionálnych

---

[33] *UNEP/MAP Mediterranean Quality Status Report* (Správa o kvalitatívnom stave Stredozemného mora v rámci UNEP/MAP) (https://www.medqsr.org/), *OSPAR Intermediate Assessment* (Priebežné posúdenie v rámci dohovoru OSPAR) (https://oap.ospar.org/en/ospar-assessments/intermediate-assessment-2017/), *HELCOM second Holistic Assessment* (Druhé celostné posúdenie komisie HELCOM, http://stateofthebalticsea.helcom.fi/) a *Black Sea State of Environment Report 2009-2014* (Správa o stave životného prostredia v Čiernom mori v rokoch 2009 – 2014) (http://www.blacksea-commission.org/SoE2009-2014/SoE2009-2014.pdf).

[34] Napríklad finančné prostriedky z nástroja Life+, programu Horizont 2020, finančné prostriedky v rámci európskych štrukturálnych a investičných fondov vrátane Európskeho námorného a rybárskeho fondu a regionálne finančné prostriedky, finančné prostriedky v rámci susedskej politiky a nástroja partnerstva, ako aj finančné prostriedky určené na rozvoj.

[35] Medzinárodná správa oceánov: program pre budúcnosť našich oceánov, JOIN(2016) 49 final.

[36] Rezolúcia s názvom Transformujeme náš svet: Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj (A/RES/70/1), ktorá bola prijatá v septembri 2015 ako akčný plán pre ľudí, planétu a prosperitu. Jej súčasťou je 17 cieľov udržateľného rozvoja a 169 čiastkových cieľov.

[37] Napríklad v Deklarácii z Ria o životnom prostredí a rozvoji Konferencie Organizácie Spojených národov o životnom prostredí a rozvoji (UNCED) z roku 1992 alebo vo výslednom dokumente konferencie Rio+20 s názvom Budúcnosť, ktorú chceme (A/CONF.216/L.1).

morských dohovorov prispieva ku koordinácii regionálneho vykonávania a posudzovania cieľov udržateľného rozvoja súvisiacich s oceánom[38] v spojení so smernicou.

V rámcovej smernici o morskej stratégii sa uvádza osobitný regulačný cieľ „biodiverzita sa zachováva“, ktorý predstavuje základný kameň dosiahnutia dobrého environmentálneho stavu oceánov a morí. V jeho rámci sa hodnotí stav skupín morských druhov (vrátane vtákov, cicavcov a rýb) a druhy pelagických biotopov a biotopov morského dna. Predstavuje teda právny rámec, ktorým sa prispieva k záväzkom podľa Dohovoru o biologickej diverzite (DBD) a k nadchádzajúcej stratégii EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030. Súčasťou rámcovej smernice o morskej stratégii je aj vytváranie chránených morských oblastí a iných opatrení priestorovej ochrany, ktoré predstavujú súdržné a reprezentatívne siete v súlade s medzinárodnými záväzkami[39].

Do smernice je začlenená aj požiadavka podľa dohovoru UNCLOS[40] sledovať a merať riziko alebo účinky znečisťovania na morské vody EÚ. Vykonáva sa ňou aj viacero povinností, v rámci ktorých sa od členských štátov vyžaduje, aby prijímali opatrenia na predchádzanie znečisťovaniu morského prostredia zo zdrojov na pevnine, jeho obmedzovanie a kontrolu, na predchádzanie znečisťovaniu morského dna a jeho podložia a na predchádzanie introdukcii nepôvodných druhov. Do rámcovej smernice o morskej stratégii sa začlenili aj ustanovenia dohovoru UNCLOS o udržateľnom rybolove a akvakultúre, ako aj o inováciách a investíciách v oblasti výskumu. V neposlednom rade sa v smernici zdôrazňuje regionálna spolupráca, čím sa uľahčuje plnenie povinnosti štátov podľa dohovoru UNCLOS spolupracovať s cieľom ochraňovať morské prostredie.

V Parížskej dohode[41] sa prvýkrát v rámci klimatickej dohody spomína oceán a uznáva sa jeho zásadná úloha v celosvetovom klimatickom systéme. V súčasnosti sa väčšina vnútroštátnych záväzkov podľa Parížskej dohody týka morských ekosystémov. Hlavné obavy, ktoré uviedli vlády, sú pobrežné vplyvy, vplyvy otepľovania oceánov a vplyvy rybolovu[42]. Rámcová smernica o morskej stratégii so svojimi celostnými morskými stratégiami predstavuje dobrý rámec (ktorého úplný potenciál sa ešte stále nevyužíva) na monitorovanie vplyvov zmeny klímy, skúmanie zmiernenia zmeny klímy a uplatňovanie prístupu k adaptácii na zmenu klímy v morskom prostredí založeného na ekosystémoch. V rámci snahy o dosiahnutie uhlíkovej neutrality do roku 2050, ako sa uvádza v zelenej

---

[38] Pozri napríklad ministerské vyhlásenie komisie HELCOM (http://www.helcom.fi/Documents/HELCOM%20at%20work/HELCOM%20Brussels%20Ministerial%20Declaration.pdf) prijaté 6. marca 2018.

[39] Predovšetkým cieľ z Aiči č. 11 v rámci DBD: Do roku 2020 bude aspoň 17 % suchozemských a vnútrozemských vodných oblastí a 10 % pobrežných a morských oblastí, najmä oblastí osobitného významu z hľadiska biodiverzity a ekosystémových služieb, chránených prostredníctvom účinne a spravodlivo spravovaných, ekologicky reprezentatívnych a dobre prepojených systémov chránených oblastí a ďalších účinných opatrení územnej ochrany a začlenených do širšej krajiny a morskej oblasti.

[40] V Dohovore Organizácie Spojených národov o morskom práve (UNCLOS) sa stanovujú povinnosti a práva štátov vo vzťahu k moriam a oceánom a uvádza sa v ňom viacero povinností v súvislosti s ochranou a zachovávaním morského prostredia.

[41] Prvá právne záväzná, všeobecná dohoda zameraná na zabránenie zmene klímy obmedzením globálneho otepľovania na úroveň výrazne pod hodnotou 2 °C a vynaložením úsilia na jeho obmedzenie na úrovni 1,5 °C, ktorá bola prijatá v Paríži v decembri 2015 (https://unfccc.int/documents/9097).

[42] Záväzky v oblasti oceánu podľa Parížskej dohody (https://doi.org/10.1038/nclimate3422).

dohode, v Európe pravdepodobne dôjde k nevídanému nárastu výroby energie z obnoviteľných zdrojov na mori[43], čo nevyhnutne ovplyvní morské druhy a biotopy.

3. HLAVNÉ PREPOJENIA MEDZI POLITIKAMI EÚ A RÁMCOVOU SMERNICOU O MORSKEJ STRATÉGII[44]

Rámec smernice o morskej stratégii v oblasti zachovania biodiverzity a zaistenia udržateľného využívania morských zdrojov EÚ sa do značnej miery podporuje inými právnymi nástrojmi EÚ. V tomto oddiele sa preskúmava deväť politík EÚ, v prípade ktorých členské štáty najčastejšie oznámili, že sa nimi prispelo k programom opatrení podľa rámcovej smernice o morskej stratégii, ako aj politiky nedávno vytvorené na boj proti znečisťovaniu plastami. Vo všeobecnosti sa v kontexte rámcovej smernice o morskej stratégii i) spájajú všetky dostupné (oficiálne) informácie o morských vodách EÚ vo vnútroštátnych morských stratégiách a ii) hodnotí situácia na účely účinného riadenia morského prostredia. Vytvárajú sa nové politické pojmy, ako sú prahové hodnoty na určenie dobrého environmentálneho stavu[45], s cieľom uviesť stratégie do praxe a doplniť prahové hodnoty[46] existujúce v rámci iných politík.

3.1. Rámcová smernica o vode a smernica o čistení komunálnych odpadových vôd[47]

Mnohé problémy, ktoré ovplyvňujú riečne a morské prostredie, vznikajú na pevnine. Rámcová smernica o morskej stratégii a rámcová smernica o vode sú preto zamerané na podobnú škálu tlakov a hnacích síl (ľudské využívanie a činnosti) a majú spoločné veľké množstvo opatrení. Opatrenia podľa rámcovej smernice o morskej stratégii v oblasti morskej eutrofizácie, kontaminantov, hydrografických zmien a biodiverzity sa zakladajú na opatreniach predložených podľa rámcovej smernice o vode. Iba v jednej tretine plánov manažmentu povodia, ktoré sa skúmali v 5. správe o vykonávaní rámcovej smernice o vode[48], sa určila potreba dodatočných opatrení s cieľom prispieť k vykonávaniu

---

43 Podľa oznámenia Komisie s názvom Čistá planéta pre všetkých – Európska dlhodobá strategická vízia pre prosperujúce, moderné, konkurencieschopné a klimaticky neutrálne hospodárstvo [COM(2018) 773 final] bude 80 % elektrickej energie pochádzať z obnoviteľných zdrojov, pričom čoraz viac pôjde o energiu na mori.

44 V článku 20 ods. 3 písm. g) rámcovej smernice o morskej stratégii sa vyžaduje prehľad príspevku iných príslušných politík EÚ k dosiahnutiu cieľov tejto smernice. Týmto prehľadom sa nenahrádza budúca analýza súdržnosti politík, ktorá sa má vypracovať v rámci hodnotenia rámcovej smernice o morskej stratégii.

45 „Prahová hodnota“ je hodnota alebo rozsah hodnôt, ktoré umožňujú posúdiť kvalitu dosiahnutú pre každé kritérium, čím prispievajú k posúdeniu miery dosiahnutia dobrého environmentálneho stavu [článok 2 ods. 5 rozhodnutia Komisie (EÚ) 2017/848]. Súčasťou prahových hodnôt je „prijateľná odchýlka“ od referenčných alebo ideálnych podmienok. Tým sa umožňuje udržateľné využívanie mora, pri ktorom možno vyhovieť určitej úrovni tlakov, ak sa zachová celková kvalita životného prostredia [SWD(2020) 62].

46 Na ich pomenovanie sa môžu používať iné termíny, napríklad termín „normy kvality životného prostredia“.

47 Smernica Rady 91/271/EHS z 21. mája 1991 o čistení komunálnych odpadových vôd (Ú. v. ES L 135, 30.5.1991, s. 40).

48 Pracovný dokument útvarov Komisie – Správa o pokroku pri vykonávaní programov opatrení podľa rámcovej smernice o vode, ktorá je sprievodným dokumentom k oznámeniu Komisie Európskemu parlamentu a Rade – Rámcová smernica o vode a smernica o povodniach: opatrenia na dosiahnutie „dobrého stavu“ vody v EÚ a zníženie povodňových rizík [SWD(2015) 50 final].

rámcovej smernice o morskej stratégii. Niektoré členské štáty dobrovoľne zahrnuli opatrenia, napríklad na boj proti riečnemu odpadu, s cieľom podporiť vykonávanie rámcovej smernice o morskej stratégii.

Pokiaľ ide o územnú pôsobnosť, obidve smernice sa uplatňujú v pobrežných a výsostných vodách, pričom rámcová smernica o morskej stratégii sa v rámci pobrežných vôd výslovne vzťahuje iba na aspekty, ktoré sa neriešia v rámcovej smernici o vode (napr. podmorský hluk, morský odpad) a rámcová smernica o vode sa vo výsostných vodách uplatňuje iba vo vzťahu k chemickému stavu. V roku 2017 Komisia aktualizovala rozhodnutie o určovaní dobrého environmentálneho stavu k rámcovej smernici o morskej stratégii. V rozhodnutí z roku 2017 sa od členských štátov vyžaduje, aby opätovne použili posúdenia podľa rámcovej smernice o vode v prípade morskej eutrofizácie, kontaminantov a hydrografických zmien. Ako sa už však uvádza v kontrole vhodnosti rámcovej smernice o vode[49], ešte stále sa to nedodržiava vo všetkých prípadoch, keďže vnútroštátne posúdenia podľa týchto dvoch smerníc sa môžu mierne líšiť (napr. odlišné prvky kvality alebo rozsah posúdenia) a vymedzenie dobrého ekologického, resp. chemického stavu v rámcovej smernici o vode sa nie vždy zakladá na rovnakých prvkoch ako dobrý environmentálny stav podľa rámcovej smernice o morskej stratégii. Napriek tomu sú však podľa kontroly vhodnosti rámcová smernica o vode a rámcová smernica o morskej stratégii súdržné a ich ciele sa navzájom dopĺňajú. Pokiaľ ide o výsledky, okolo 40 % povrchových vôd (riek, jazier, prechodných a pobrežných vôd) je v dobrom ekologickom stave alebo má dobrý ekologický potenciál a 38 % z nich je v dobrom chemickom stave[50]. To má priame dôsledky na pokrok podľa rámcovej smernice o morskej stratégii.

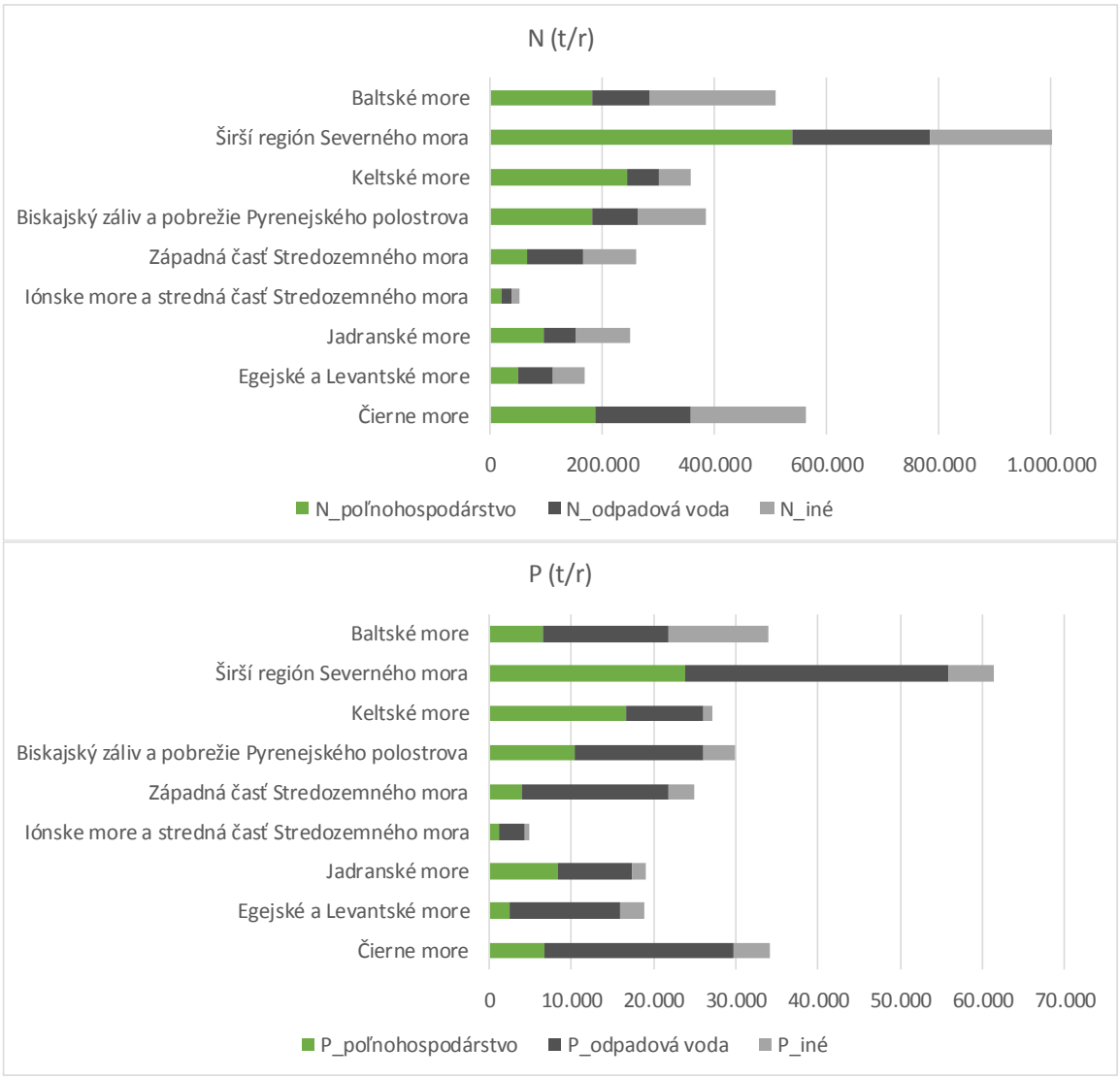
V smernici o čistení komunálnych odpadových vôd sa stanovujú ciele a nástroje zamerané predovšetkým na zníženie vstupu organickej hmoty a živín cez bodové zdroje. Prepojenie medzi smernicou o čistení komunálnych odpadových vôd a eutrofizáciou sa určuje vo väčšine programov opatrení členských štátov, zatiaľ čo iné témy, ktoré majú priamy význam z hľadiska rámcovej smernice o morskej stratégii (ako sú kontaminanty a morský odpad), sa zvyčajne výslovne neuvádzajú. V hodnotení smernice o čistení komunálnych odpadových vôd sa potvrdilo, že smernica je veľmi účinná v oblasti obmedzovania znečistenia čistenej odpadovej vody a že jej vykonávanie je naďalej kľúčové z hľadiska plnenia cieľov podľa rámcovej smernice o morskej stratégii[51]. V hodnotení sa poukázalo na niektoré obmedzenia čistiarní odpadových vôd, ktoré môžu mať význam z hľadiska morského prostredia, ako je skutočnosť, že sa nezaoberajú kontaminantmi, v súvislosti s ktorými vznikajú obavy (napr. farmaceutickými výrobkami a mikroplastami), alebo že nečistia všetku zrážkovú vodu, odtok z miest alebo malé aglomerácie. Napriek tomu však smernica o čistení komunálnych odpadových vôd predstavuje jeden z najúčinnejších nástrojov na obmedzovanie mestského znečistenia vrátane dusičnanov a fosforu v riekach a mori.

---

[49] Pracovný dokument útvarov Komisie – Kontrola vhodnosti rámcovej smernice o vode, smernice o podzemných vodách, smernice o normách kvality životného prostredia a smernice o povodniach [SWD(2019) 439].

[50] Správa EEA o vode za rok 2018 (https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-water#tab-data-references).

[51] Pozri adresu https://ec.europa.eu/environment/water/water-urbanwaste/evaluation/index_en.htm a dokumenty na tomto webovom sídle.

Graf 1: Zaťaženie morských subregiónov dusíkom (N) a fosforom (P) podľa zdroja (v tonách za rok). Táto analýza bola súčasťou nedávneho hodnotenia smernice o čistení komunálnych odpadových vôd[52].

3.2. Smernica o vtákoch a smernica o biotopoch

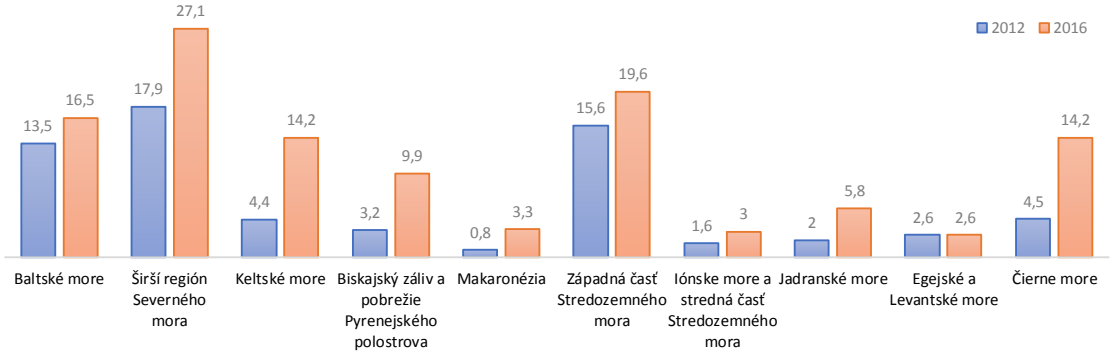
Smernica o vtákoch a smernica o biotopoch majú osobitný význam z hľadiska dosiahnutia dobrého environmentálneho stavu v súvislosti s morskou biodiverzitou, nepôvodnými druhmi, ako aj komerčne lovenými rybami, mäkkýšmi, kôrovcami a ostnatokožcami, o čom svedčia programy opatrení podľa rámcovej smernice o morskej stratégii. Iba v niekoľkých programoch opatrení sa smernica o vtákoch a smernica o biotopoch prepája s deskriptormi podľa rámcovej smernice o morskej stratégii, ktoré sa týkajú morského odpadu a podmorského hluku, hoci môžu predstavovať hrozbu napríklad pre morské vtáky, cicavce a plazy.

Ciele všetkých troch smerníc sú podobné, ale rozsah pôsobnosti rámcovej smernice o morskej stratégii je širší. Hlavný cieľ smernice o biotopoch, ktorým je dosiahnutie „priaznivého stavu ochrany“ druhov a biotopov, na ktoré sa smernica vzťahuje, a podobný cieľ smernice o vtákoch, ktorý sa týka všetkých voľne žijúcich vtákov, úplne

[52] Údaje podľa Pistocchi et al., 2019 (https://doi.org/10.2760/303163).

nezodpovedajú „dobrému environmentálnemu stavu“, pokiaľ ide o vymedzenie, opatrenia alebo harmonogram. Obidva pojmy sa však navzájom podporujú. Členské štáty posudzujú stav a trendy v súvislosti s druhmi a biotopmi chránenými podľa smernice o vtákoch a smernice o biotopoch a každých šesť rokov predkladajú správy. V období 2007 – 2012 sa percentuálny podiel druhov v európskych morských regiónoch, v prípade ktorých sa v správach podľa smernice o biotopoch uvádzalo, že sú v priaznivom stave ochrany, pohyboval od 0 % v Čiernom mori po 20 % v Baltskom mori[53]. V rozhodnutí z roku 2017 sa stanovuje opätovné použitie posúdení morských druhov a biotopov podľa smernice o vtákoch a smernice o biotopoch, ak je to možné, ale každý členský štát môže postupovať inak[54]. Navyše sa v rámcovej smernici o morskej stratégii aj v smernici o biotopoch určujú geografické regióny, v ktorých majú členské štáty spolupracovať a mať spoločné prístupy. Hranice regiónov v rámci týchto dvoch smerníc sú v súčasnosti do značnej miery harmonizované.

Opatrenia priestorovej ochrany uvedené v správach podľa rámcovej smernice o morskej stratégii sa často týkajú chránených morských oblastí, ktoré vznikli podľa smernice o vtákoch a smernice o biotopoch ako súčasť sústavy Natura 2000, ktorá v morskom prostredí stále nie je úplná. V rámcovej smernici o morskej stratégii sa však priniesol nový pohľad na priestorovú ochranu, v rámci ktorého by okrem osobitných cieľov ochrany jednotlivých chránených morských oblastí mali existovať ekologicky súdržné siete chránených morských oblastí reprezentatívne na regionálnej, resp. subregionálnej úrovni. Siete chránených oblastí by teda mali byť celostné nástroje na riešenie všetkých významných tlakov, mali by byť účinné a vzťahovať sa na spravodlivé zastúpenie všetkých prvkov morských biotopov a ekosystémov. Členské štáty sa však vo svojich programoch opatrení podľa rámcovej smernice o morskej stratégii súdržnosťou a účinnosťou na regionálnej úrovni nezaoberali.

Graf 2: Nedávny vývoj (2012 –2016) percentuálneho podielu plochy, ktorú pokrývajú chránené morské oblasti, vo vodách EÚ v jednotlivých morských subregiónoch[55].

[53] *Species of European interest* (Druhy európskeho záujmu): https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/species-of-european-interest-2/assessment.

[54] Komisia začala realizovať štúdiu s cieľom preskúmať súlad oznámených údajov a politických cieľov podľa smernice o vtákoch, smernice o biotopoch a rámcovej smernice o morskej stratégii s posúdením morských druhov a biotopov.

[55] Údaje centra ETC/ICM, 2017 (https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/external/spatial-analysis-of-marine-protected).

3.3. Spoločná rybárska politika

Jedným z cieľov spoločnej rybárskej politiky je súdržnosť s rámcovou smernicou o morskej stratégii a s jej cieľom dosiahnuť dobrý environmentálny stav. Stanovením miery využívania a zavedením technických opatrení, ktorými sa vymedzujú udržateľné rybolovné postupy, sa v rámci spoločnej rybárskej politiky riešia rybolovné tlaky, ktoré majú vplyv na populácie komerčne lovených rýb, mäkkýšov, kôrovcov a ostnatokožcov (jeden z deskriptorov podľa rámcovej smernice o morskej stratégii). Cieľom politiky je takisto zabezpečiť, aby sa minimalizoval negatívny vplyv rybolovných činností na morský ekosystém. Súvisí to s vplyvom na abundanciu a diverzitu morského života, morské potravinové reťazce a ekosystémy, ako aj biotopy morského dna (majú význam najmä z hľadiska troch ďalších deskriptorov podľa rámcovej smernice o morskej stratégii). Odpad pochádzajúci z rybolovu, ako sú vyradené alebo stratené rybárske siete a iný výstroj, môže navyše spôsobiť zmenu biotopu. Pokiaľ ide o opatrenia podľa rámcovej smernice o morskej stratégii, väčšina členských štátov spája so spoločnou rybárskou politikou opatrenia v oblasti morskej biodiverzity a komerčne lovených rýb, mäkkýšov, kôrovcov a ostnatokožcov, ale v prípade morského odpadu ich to urobilo len niekoľko. Opatrenia v oblasti riadenia, ktoré navrhla Komisia v rámci politiky, viedli k poklesu rybolovnej úmrtnosti v prípade viacerých populácií rýb a mäkkýšov, kôrovcov a ostnatokožcov využívaných na komerčné účely v severovýchodnej časti Atlantického oceánu a Baltskom mori. Tento pokrok však zatiaľ nie je dostatočný na to, aby boli splnené príslušné ciele spoločnej rybárskej politiky. Situácia je horšia v Stredozemnom mori a Čiernom mori, kde je nadmerný rybolov naďalej bežným postupom.

V prílohe I k rámcovej smernici o morskej stratégii sa stanovuje, že všetky ryby, mäkkýše, kôrovce a ostnatokožce využívané na komerčné účely by mali byť v rámci bezpečných biologických limitov. S cieľom určiť tento stav sa v kontexte rámcovej smernice o morskej stratégii používa pojem maximálneho udržateľného výnosu spoločnej rybárskej politiky. V smernici sa teda podporuje používanie posúdení populácie a príslušných viacročných plánov, ako aj konzultácia s vhodnými vedeckými subjektmi. Zatiaľ čo informácie o populáciách rýb sú viac či menej dostupné v rámci spoločnej rybárskej politiky a uvádzajú sa v správach členských štátov, o ďalších kritériách, ako úmrtnosť, resp. zranenia druhov v súvislosti s náhodným vedľajším úlovkom alebo fyzické porušenie morského dna rybolovnými činnosťami, členské štáty správy systematicky nepredkladajú. Niekedy môžu k vyplneniu týchto medzier prispieť regionálne informácie. V širšom regióne Severného mora a Keltskom mori napríklad 86 % posudzovaného morského dna vykazuje známky fyzického porušenia vlečným výstrojom na lov pri dne[56]. Zavedením cieľov rámcovej smernice o morskej stratégii aj spoločnej rybárskej politiky do praxe by sa zlepšila ochrana populácií komerčne lovených rýb, biodiverzity a biotopov. Stanovením prahových hodnôt podľa rámcovej smernice o morskej stratégii by sa takisto zjednodušilo vykonávanie cielených opatrení vrátane opatrení v rámci spoločnej rybárskej politiky.

V rámci spoločnej rybárskej politiky sa podporuje aj udržateľná akvakultúra s cieľom prispieť k potravinovej bezpečnosti a zásobám, rastu a zamestnanosti. Odporúča sa v nej používanie nezáväzných strategických usmernení Únie pre rozvoj udržateľných akvakultúrnych činností, ktoré boli prvýkrát prijaté v roku 2013. Tieto usmernenia

[56] Portál posúdení v rámci dohovoru OSPAR, *Extent of physical damage to predominant and special habitats* (Rozsah fyzického poškodenia prevládajúcich a osobitných biotopov) (https://oap.ospar.org/en/ospar-assessments/intermediate-assessment-2017/biodiversity-status/habitats/extent-physical-damage-predominant-and-special-habitats/).

predstavovali základ viacročných vnútroštátnych plánov členských štátov a ich činností v rámci Európskeho námorného a rybárskeho fondu na roky 2014 – 2020. Usmernenia z roku 2013 sa v súčasnosti revidujú a budú sa v nich uvádzať informácie o aktualizáciách vnútroštátnych plánov na vykonanie financovania akvakultúry po roku 2020.

3.4. Smernica o námornom priestorovom plánovaní[57]

V smernici o námornom priestorovom plánovaní sa vyžaduje, aby členské štáty vytvorili námorné priestorové plány s cieľom podporovať koexistenciu a udržateľnosť príslušných činností a využití. V jej právnom texte sa výslovne odkazuje na rámcovú smernicu o morskej stratégii a stanovuje sa v nej, že v rámci námorného priestorového plánovania by sa mal uplatňovať prístup založený na ekosystémoch a malo by sa prispievať k dosahovaniu cieľov dobrého environmentálneho stavu a ku koordinácii harmonogramov s rámcovou smernicou o morskej stratégii v čo najväčšom možnom rozsahu. Vo viacerých štúdiách sa vymedzil alebo zaviedol do praxe prístup založený na ekosystémoch alebo interakcie medzi pevninou a morom v oblasti námorného priestorového plánovania, ale stále neexistuje metodika dohodnutá v celej Európe.

Členské štáty vo svojich programoch opatrení podľa rámcovej smernice o morskej stratégii prepájajú so smernicou o námornom priestorovom plánovaní najmä morskú biodiverzitu (prostredníctvom chránených oblastí) a hydrografické zmeny (prostredníctvom činností, na ktoré sa vzťahujú morské priestorové plány), zatiaľ čo tri krajiny[58] vytvárajú potenciálne prepojenie s podmorským hlukom. Keďže prvé správy v oblasti námorného priestorového plánovania sa budú predkladať až v roku 2021, ešte nie je zrejmé, do akej miery sa budú ciele podľa rámcovej smernice o morskej stratégii zohľadňovať v rámci vnútroštátneho vykonávania smernice ako nástroj na podporu prístupu založeného na ekosystémoch. Keďže v postupe podľa smernice o morskom priestorovom plánovaní sa spájajú všetky odvetvia a činnosti modrého hospodárstva, mali by sa v ňom presadiť opatrenia v oblasti riadenia, ktorými sa prispeje k dosiahnutiu dobrého environmentálneho stavu.

3.5. Smernica o strategickom environmentálnom posudzovaní a smernica o posudzovaní vplyvov na životné prostredie[59]

Cieľom týchto dvoch smerníc je dosiahnuť vysokú úroveň ochrany životného prostredia prostredníctvom zaistenia, aby sa environmentálne vplyvy určitých plánov, resp. programov (strategické environmentálne posudzovanie) a projektov (posudzovanie vplyvov na životné prostredie) analyzovali v prvých štádiách rozhodovacieho postupu. V programoch opatrení podľa rámcovej smernice o morskej stratégii sa strategické environmentálne posudzovanie a posudzovanie vplyvov na životné prostredie spájali väčšinou s hydrografickými zmenami, podmorským hlukom, morskou biodiverzitou, eutrofizáciou a horizontálnymi opatreniami. Hoci aspekty biodiverzity sa v postupe

---

57 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/89/EÚ z 23. júla 2014, ktorou sa ustanovuje rámec pre námorné priestorové plánovanie (Ú. v. EÚ L 257, 28.8.2014, s. 135).

58 Bulharsko, Írsko, Poľsko.

59 Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2001/42/ES z 27. júna 2001 o posudzovaní účinkov určitých plánov a programov na životné prostredie (Ú. v. ES L 197, 21.7.2001, s. 30) a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/52/EÚ zo 16. apríla 2014, ktorou sa mení smernica 2011/92/EÚ o posudzovaní vplyvov určitých verejných a súkromných projektov na životné prostredie (Ú. v. EÚ L 124, 25.4.2014, s. 1).

posudzovania vplyvov na životné prostredie neposudzujú vždy, približne polovica členských štátov v prípade opatrení, ktoré sa týkajú biodiverzity, odkazuje na smernicu o posudzovaní vplyvov na životné prostredie. Na rozdiel od toho sa zdá, že len niekoľko členských štátov uznáva potenciál posudzovania vplyvov na životné prostredie pri posudzovaní činností významných z hľadiska kontaminantov.

Keďže posúdenia stanovené v smernici o strategickom environmentálnom posudzovaní a smernici o posudzovaní vplyvov na životné prostredie majú širokú pôsobnosť a strategickú povahu, mohli by mať význam z hľadiska všetkých deskriptorov podľa rámcovej smernice o morskej stratégii, aj keď rozsah a úroveň podrobností sa môže líšiť. Projekty, ktoré pravdepodobne budú mať významný vplyv na životné prostredie, napríklad pred povolením podliehajú posudzovaniu vplyvov na životné prostredie. Týmito posúdeniami by sa mohlo prispieť k posudzovaniu stavu podľa rámcovej smernice o morskej stratégii. Rovnaký význam to môže mať aj v prípade smernice o strategickom environmentálnom posudzovaní, v ktorej sa pozornosť sústreďuje na plány a programy vo väčšom rozsahu. V prípade týchto troch smerníc stále existuje priestor na získanie lepšej spätnej väzby v súvislosti s tlakmi pri dosahovaní dobrého environmentálneho stavu vrátane morských a pevninských činností.

3.6. Rámcová smernica o odpade[60], stratégia EÚ pre plasty[61] a smernica o jednorazových plastových výrobkoch[62]

V rámcovej smernici o odpade sa stanovujú dôležité mechanizmy na odstránenie odpadu a zlepšenie kvality vody v súlade s požiadavkami v rámcovej smernici o morskej stratégii. V rámci nedávnej revízie tejto smernice sa doplnili priame odkazy na vplyvy na morské prostredie a spoločne s rámcovou smernicou o morskej stratégii sa v nej stanovuje cieľ zastaviť tvorbu morského odpadu a vyžaduje sa, aby členské štáty prijali praktické kroky na zastavenie znečisťovania odpadom vrátane morského odpadu. Ciele a opatrenia stanovené v rámcovej smernici o odpade majú preto priamy význam z hľadiska riešenia morských kontaminantov. Keďže niektoré požiadavky v tejto smernici členské štáty ešte netransponovali, zatiaľ nemožno dospieť k záveru, aké účinné budú v praxi. V súčasnosti je hlavným problémom zabezpečiť úplné vykonanie smernice a predchádzať skládkovaniu (často nespracovaného) odpadu, ktoré môže predstavovať problém najmä v pobrežných oblastiach.

Hoci boli poznatky o morskom odpade, mikroodpade a jeho vplyve na voľne žijúce živočíchy a voľne rastúce rastliny získané v kontexte rámcovej smernice o morskej stratégii obmedzené, podporilo sa vďaka nim vypracovať stratégiu EÚ pre plasty, čím sa prispelo k akčnému plánu EÚ pre obehové hospodárstvo. Konkrétnym príkladom príspevku rámcovej smernice o morskej stratégii k opatreniam nadväzujúcim na stratégiu pre plasty je podpora, ktorá sa v jej rámci poskytla novej smernici o jednorazových plastových výrobkoch a rybárskom výstroji. Prostredníctvom činností monitorovania odpadu na plážach podľa rámcovej smernice o morskej stratégii Komisia zhromaždila dostatok údajov, aby mohla predložiť posúdenie vplyvov a legislatívny návrh. Rámcovou

---

60 Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/851 z 30. mája 2018, ktorou sa mení smernica 2008/98/ES o odpade (Ú. v. EÚ L 150, 14.6.2018, s. 109).

61 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európska stratégia pre plasty v obehovom hospodárstve [COM(2018) 28 final].

62 Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/904 z 5. júna 2019 o znižovaní vplyvu určitých plastových výrobkov na životné prostredie (Ú. v. EÚ L 155, 12.6.2019, s. 1).

smernicou o morskej stratégii sa takisto významne pomôže pri posudzovaní účinnosti tejto novej smernice o plastoch a nadväzovaní na ďalšie opatrenia v rámci stratégie, napríklad na kvantifikáciu a mapovanie odpadu a mikroplastov. Očakáva sa, že táto podpora bude pokračovať v novom akčnom pláne EÚ pre obehové hospodárstvo[63].

4. ZHRNUTIE STAVU MORSKÉHO PROSTREDIA V EÚ

V rámci počiatočného posúdenia morských vôd v EÚ, o ktorom členské štáty predložili správy v rokoch 2012 – 2015 podľa rámcovej smernice o morskej stratégii, sa nevytvorila jednotná vedomostná základňa pre celú Európu. Stalo sa to najmä v dôsledku nesúladu ukazovateľov uvedených v správach v prípade jednotlivých kritérií, veľkej rôznorodosti metodických prístupov a medzier v oznámených informáciách. S cieľom zlepšiť súdržnosť a konzistentnosť správ členských štátov Komisia v roku 2017 prijala revidované rozhodnutie o určovaní dobrého environmentálneho stavu (pozri poznámku pod čiarou č. 15). Správy o aktualizácii počiatočného posúdenia sa mali predložiť do októbra 2018. Do októbra 2019 však správy predložilo iba 14 členských štátov, pričom desať z nich správu predložilo v dohodnutom elektronickom formáte [SWD(2020) 60]. V tomto zhrnutí sa preto popri informáciách zo správ členských štátov opierame o informácie zostavené Európskou environmentálnou agentúrou a Spoločným výskumným centrom Európskej komisie [uvedené v dokumente SWD(2020) 61].

4.1. Ohrozené morské ekosystémy

V prvom cykle vykonávania rámcovej smernice o morskej stratégii sa strata biodiverzity nezastavila[64]. Biodiverzita morských ekosystémov je v európskych moriach naďalej zraniteľná a dobrý stav biotopov a druhov nie je zaistený. Niektoré morské populácie a skupiny druhov sú stále v ohrození, a to vrátane niektorých morských vtákov (napr. v prípade viac než 25 % druhov morských vtákov posudzovaných v severovýchodnom Atlantiku výrazne klesla abundancia), pásožiabrovcov[65] (napr. v prípade približne 40 % druhov v Stredozemnom mori klesá ich počet a v mnohých prípadoch neexistuje dostatok údajov) alebo niektorých veľrybotvarých cicavcov[66] (napr. sviňucha tuponosá vo vlastnom Baltskom mori s populáciou niekoľko stoviek jedincov). V Stredozemnom mori a Čiernom mori je najmenej 87 % rýb, mäkkýšov, kôrovcov a ostnatokožcov využívaných na komerčné účely lovených nadmerne[67]. Populácie veľrybotvarých cicavcov sú vo všeobecnosti v neznámom alebo nedobrom stave. Hlavonožce a plazy sú takisto slabo monitorované (napr. v správach podľa smernice o biotopoch sa uvádza, že

---

63 Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Nový akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo – Za čistejšiu a konkurencieschopnejšiu Európu [COM(2020) 98 final].

64 Pokles morskej biodiverzity v európskych moriach sa preukázal v dokumentoch Životné prostredie Európy – stav a perspektíva 2020 (https://www.eea.europa.eu/soer-2020/intro), *The IPBES regional assessment report on biodiversity and ecosystem services for Europe and Central Asia* (Správa o regionálnom posúdení platformy IPBES v oblasti biodiverzity a ekosystémových služieb v Európe a strednej Ázii) (https://ipbes.net/assessment-reports/eca). Ďalšie zdroje a podrobnosti sa uvádzajú v dokumente SWD(2020) 61.

65 Medzi pásožiabrovce patria žraloky a rajotvaré ryby.

66 Medzi veľrybotvaré cicavce patria veľryby, delfíny a sviňuchy.

67 Vychádzame z analýzy 47 populácií, ktoré môžu predstavovať polovicu všetkých populácií v oblasti využívaných na komerčné účely.

33 % morských korytnačiek bolo v nepriaznivom stave ochrany a 67 % v neznámom stave).

Pomocou existujúcich opatrení v oblasti riadenia a spoločných regionálnych programov sa však na druhej strane za posledných niekoľko desaťročí podarilo zmierniť vybraté tlaky a napomohlo zvýšiť veľkosť populácie niektorých druhov (napr. niektorých populácií tuleňa sivého v Európe alebo rýb využívaných na komerčné účely v severovýchodnej časti Atlantického oceánu). V súčasnosti je 41 % posudzovaných populácií rýb, mäkkýšov, kôrovcov a ostnatokožcov v severovýchodnej časti Atlantického oceánu a v Baltskom mori v rámci bezpečných biologických limitov a tento percentuálny podiel významne rastie, ak sa vezme do úvahy iba jedno alebo dve kritériá (rybolovná úmrtnosť alebo reprodukčná schopnosť). Medzi ďalšie príklady stabilizácie alebo obnovy patria orliaky morské v Baltskom mori a rod tuleň v niektorých častiach Stredozemného mora.

Biotopy morského dna sú v európskych moriach pod významným tlakom spôsobeným kumulatívnymi vplyvmi lovu pri dne, pobrežného rozvoja a iných činností. Z predbežných výsledkov štúdie uvedených v dokumente SWD(2020) 61 vyplýva, že približne 43 % európskej oblasti šelfu, resp. svahu a 79 % pobrežného morského dna sa považuje za fyzicky porušených, čo je spôsobené najmä lovom pri dne pomocou vlečnej siete. Zo štvrtiny pobrežnej oblasti v EÚ sa pravdepodobne stratili biotopy morského dna. V správach podľa rámcovej smernice o morskej stratégii sa uvádzalo, že hlavné činnosti spôsobujúce fyzickú stratu bentických[68] biotopov sú získavanie pôdy a protipovodňová ochrana, výstavba prístavov, ukladanie tuhého odpadu, výroba energie z obnoviteľných zdrojov a vplyv neudržateľných akvakultúrnych postupov. Je pravdepodobné, že narušený stav bentických biotopov bude mať vplyv na druhy, ktoré sú od nich priamo či nepriamo závislé, vrátane abundancie druhov využívaných na komerčné účely.

Zatiaľ čo celkový stav morských potravinových reťazcov v európskych moriach ešte nemožno úplne posúdiť, z mnohých príkladov trofických skupín[69] vyplýva, že trendy sa postupom času zhoršujú. Toto sa týka obzvlášť zníženia abundancie niektorých vrcholových predátorov, ako sú vtáky, žraloky a morské cicavce. Existujú príklady morských spoločenstiev, ktoré sa nevyskytujú v abundancii primeranej na to, aby si zachovali svoju úplnú reprodukčnú schopnosť, ako sa pozorovalo v prípade mnohých populácií rýb, mäkkýšov, kôrovcov a ostnatokožcov využívaných na komerčné účely v Stredozemnom mori a Čiernom mori. Takisto dochádza k náznakom zmien v štruktúre a distribúcii spoločenstiev podľa veľkosti (ukazovatele trofickej úrovne), ako napríklad v prípade fytoplanktónu v Baltskom mori a druhov zooplanktónu (veslonôžok) v niektorých častiach severovýchodného Atlantického oceánu.

Pokiaľ ide o dostupnosť údajov, údaje potrebné na posúdenie stavu sú v prípade väčšiny posudzovaných druhov nedostatočné. Je potrebné použiť viaceré zdroje informácií, ktoré niekedy neposkytujú harmonizovaný obraz EÚ. V prípade mnohých skupín druhov sú vzorky nedostatočné a stále nemôžeme úplne kvantifikovať vplyv rôznych ľudských činností na morské populácie alebo potravinový reťazec ako celok. Vzniká naliehavá potreba zlepšiť zber údajov a podľa možnosti ich doplniť prístupmi modelovania. Mali

[68] Biotopy, ktoré sa nachádzajú na morskom dne.

[69] Trofická skupina je skupina druhov, ktoré využívajú rovnaké druhy zdrojov porovnateľným spôsobom.

by sa vykonávať širšie a pravidelnejšie posúdenia populácií rýb, najmä v Stredozemnom mori, Čiernom mori a Makaronézii.

4.2. Hlavné tlaky ovplyvňujúce morské ekosystémy

4.2.1. Nepôvodné druhy

V európskych moriach sa nachádza viac než 1 200 nepôvodných morských druhov a ich súhrnný počet neprestajne narastá, hoci sa zdá, že miera introdukcie sa v poslednom desaťročí znížila. Väčšie množstvo týchto druhov sa vyskytuje v Stredozemnom mori. Približne 7 % nepôvodných morských druhov je potenciálne inváznych. Ich vplyv na pôvodné spoločenstvá, ekosystémy a ich služby sa musí ďalej skúmať. Zdá sa, že hlavné prienikové cesty introdukcie týchto druhov do európskych morí sú lodná doprava (49 %) a morské a vnútrozemské koridory, ako je Suezský prieplav (33 %). Potrebné sú opatrenia na lepšie riešenie týchto hlavných prienikových ciest a minimalizáciu nových introdukcií so zohľadnením regionálnych špecifík. Je náročné posudzovať podiel pôvodných morských druhov a biotopov, ktoré boli nepriaznivo ovplyvnené nepôvodnými druhmi. Zvýšením pružnosti morských ekosystémov by sa však mohlo zabrániť významným vplyvom, a to minimalizáciou podmienok, ktoré môžu prispieť k tomu, aby sa nepôvodné druhy stali inváznymi (napr. redukcia pôvodných druhov a vytvorenie „medzier“ v potravinovom reťazci alebo vplyvy zmeny klímy).

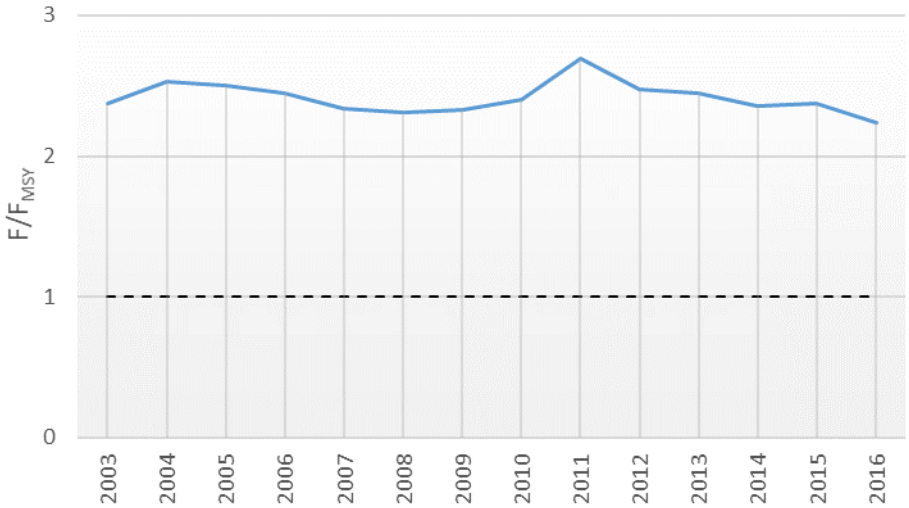
4.2.2. Rybolov

Od začiatku 21. storočia sa lepším hospodárením s populáciami rýb, mäkkýšov, kôrovcov a ostnatokožcov prispelo k zmenšeniu rybolovného tlaku v severovýchodnej časti Atlantického oceánu a v Baltskom mori a objavili sa znaky obnovy reprodukčnej schopnosti viacerých populácií rýb, mäkkýšov, kôrovcov a ostnatokožcov. V súčasnosti je 41 % posudzovaných populácií rýb, mäkkýšov, kôrovcov a ostnatokožcov v týchto dvoch regiónoch v rámci bezpečných biologických limitov[70], čo znamená, že počet populácií v rámci bezpečných biologických limitov sa od roku 2003, keď ich bolo 15, do roku 2017, keď ich bolo 29, takmer zdvojnásobil. Rybolovná úmrtnosť je v týchto regiónoch v priemere približne na úrovniach, pri ktorých sa dosahuje maximálny udržateľný výnos, sú však potrebné ďalšie zlepšenia, aby sa v prípade všetkých populácií dosiahla úroveň rybolovnej úmrtnosti zodpovedajúca maximálnemu udržateľnému výnosu v súlade s cieľmi spoločnej rybárskej politiky.

Situácia v Stredozemnom mori a Čiernom mori je však na rozdiel od toho naďalej kritická, keďže 87 % posudzovaných populácií sa lovilo nadmerne a v značnej miere chýbajú poznatky o rybolovnom tlaku a reprodukčnej schopnosti. K určitému pokroku došlo najmä po prijatí úplne prvého viacročného plánu pre západnú časť Stredozemného mora, čo môže viesť k zníženiu úsilia až o 40 %.

Potrebné sú ďalšie neodkladné opatrenia, pričom úspech bude závisieť od dostupnosti a kvality morských informácií, záväzku vykonať vedecké odporúčania a primeraného zavádzania opatrení v oblasti riadenia. Mnohé populácie sa naďalej lovia nadmerne a/alebo nie sú v rámci bezpečných biologických limitov. Je zrejmé, že na zaistenie udržateľného hospodárenia s populáciami sa bude musieť zintenzívniť úsilie všetkých aktérov.

[70] Na základe posúdenia približne tretiny všetkých populácií komerčne lovených rýb, resp. mäkkýšov, kôrovcov a ostnatokožcov v danej oblasti.

Graf 3: Trend mediánu rybolovného tlaku na 47 posudzovaných populácií v Stredozemnom mori a Čiernom mori. Prerušovaná čiara predstavuje prahovú hodnotu udržateľnosti alebo maximálny udržateľný výnos (MSY). Rybolovná úmrtnosť v regiónoch Stredozemného mora a Čierneho mora je naďalej extrémne vysoká a od roku 2003 sa prakticky nezmenila, čo znamená, že v prípade väčšiny populácií dochádza k výraznému nadmernému rybolovu[71].

Ďalšie opatrenia možno bude potrebné zvážiť aj v záujme dosiahnutia cieľa lepšej ochrany a zachovávania biotopov morského dna a zníženia vedľajšieho úlovku v rámci rybolovných činností. Vedľajší úlovok má byť napríklad hlavným tlakom v prípade všetkých ohrozených druhov žralokov a rajotvarých rýb v európskych moriach, pričom ohrozených je 32 – 53 % všetkých druhov[72].

4.2.3. Eutrofizácia vplyvom ľudskej činnosti

V dobrom ekologickom stave nie je 46 % európskych pobrežných vôd[73]. Rozloha ovplyvnených oblastí sa však v niektorých krajinách zmenšuje. Baltské more je morský región s najvyšším podielom pobrežných vôd, kde je problémom stav živín (58 %), zatiaľ čo Čierne more je regiónom s najvyšším podielom pobrežných vôd, kde je problémom stav fytoplanktónu (85 %). K eutrofizácii dochádza aj v južnej časti Severného mora, pozdĺž severozápadného pobrežia Francúzska a v blízkosti ústí riek v Stredozemnom mori.

V Baltskom mori a Čiernom mori sa pozorujú rozsiahle oblasti s úbytkom kyslíka, ktoré sú dôsledkom vplyvu eutrofizácie, prírodných podmienok a zmeny klímy. To má zásadný vplyv na bentické biotopy a potravinové reťazce. Vstup živín z bodových zdrojov v EÚ sa významne znížil, avšak vstup z plošných zdrojov, t. j. straty z poľnohospodárskych činností, je stále príliš vysoký. Medzi skutočným znížením vstupu živín a znížením účinkov eutrofizácie navyše uplynie dlhé časové obdobie.

Hoci je eutrofizácia pomerne dobre preskúmaný proces, harmonizácia monitorovacích metód (metód jednotlivých krajín navzájom, metód v pobrežných oblastiach s metódami v oblastiach otvoreného mora, ako aj metód v rámci prístupov podľa rámcovej smernice

[71] Údaje výboru STECF, 2019 (http://dx.doi.org/10.2760/22641).

[72] Nieto et al., 2015 (https://www.iucn.org/ja/content/european-red-list-marine-fishes).

[73] https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/data/wise-wfd-3.

o morskej stratégii a podľa rámcovej smernice o vode) v mnohých regiónoch naďalej predstavuje problém.

4.2.4. Trvalá zmena hydrografických podmienok

Približne 28 % európskeho pobrežia ovplyvňujú trvalé hydrografické zmeny vrátane zmien pohybu morskej vody, salinity a teploty mora v dôsledku ľudských činností, ako je bagrovanie, rozvoj infraštruktúry, ťažba piesku alebo odsoľovanie. Informácie podľa rámcovej smernice o morskej stratégii o trendoch a environmentálnom stave vo vzťahu k hydrografickým podmienkam sú však príliš obmedzené a rozptýlené na to, aby umožnili vhodné posúdenie vo veľkom rozsahu. Použité kritériá a metódy nie sú harmonizované. Priame a nepriame zmeny hydrografických premenných spôsobené ľudskými činnosťami, ako aj ich vplyv na morské dno a biotopy vo vodných stĺpcoch nie sú vždy správne pochopené alebo oznámené podľa rámcovej smernice o morskej stratégii. Keďže sa veľká časť ľudských činností, ktoré priamo vedú k hydrografickým tlakom, uskutočňuje v pobrežných vodách, táto otázka je úzko prepojená s rámcovou smernicou o vode.

4.2.5. Kontaminanty

Ambícia spočívajúca v snahe o nulové znečistenie, najmä predchádzaním uvoľňovaniu škodlivých látok zo zdroja, je pre EÚ prioritou. Vykonávanie opatrení v rámci rôznych právnych nástrojov EÚ a globálnych právnych nástrojov na boj proti chemickému znečisteniu viedlo k zníženiu koncentrácií a vplyvov niektorých nebezpečných látok v morskom prostredí, napríklad polychlórovaných bifenylov (PCB), určitých organochlórových pesticídov a antivegetatívnych zlúčenín na báze cínu, ako aj k obmedzeniu výskytu ropných škvŕn[74]. Tieto látky sú však veľmi ťažko odbúrateľné, a preto sú naďalej prítomné v morskom prostredí.

Vo všeobecnosti má Baltské more pomerne vysokú koncentráciu ortuti, brómovaných spomaľovačov horenia a rádioaktívneho izotopu Cs-137. Pokiaľ ide o severovýchodnú časť Atlantického oceánu, v niektorých oblastiach stále existujú obavy v súvislosti s úrovňami niektorých ťažkých kovov (napríklad ortuti, kadmia a olova), kongenérov PCB a polycyklických aromatických uhľovodíkov. V Stredozemnom mori sa nachádza niekoľko pobrežných problémových oblastí s kontamináciou bioty olovom a ortuťou v usadeninách. Zdá sa, že v Čiernom mori existujú problémy so znečistením organickými znečisťujúcimi látkami, napríklad pesticídmi, PCB a polycyklickými aromatickými uhľovodíkmi, ako aj niektorými ťažkými kovmi. Je dôležité zdôrazniť, že v súčasných posúdeniach sa pozornosť sústreďuje na obmedzený počet kontaminantov a mnohé látky nebezpečné pre životné prostredie sa pravidelne nemonitorujú a neposudzujú.

Pokiaľ ide o kontaminanty v morských plodoch, koncentrácie ťažkých kovov, polycyklických aromatických uhľovodíkov, PCB a dioxínov by mali byť nižšie ako maximálne úrovne stanovené v právnych predpisoch EÚ o potravinách[75]. V určitých rybách a produktoch rybolovu z regiónu Baltského mora sa však pravidelne prekračujú maximálne úrovne dioxínov a dioxínom podobných PCB, čo viedlo k zákazu predaja

[74] V súčasnosti sa vyvíja ďalšie úsilie. Členské štáty EÚ a Komisia napríklad nedávno navrhli zmenu Dohovoru Medzinárodnej námornej organizácie (IMO) o kontrole škodlivých antivegetatívnych systémov na lodiach s cieľom doplniť doň kontroly biocídu cybutrín, ktorý je vysoko toxický pre morské riasy, morskú trávu a koraly.

[75] Nariadenie Komisie (ES) č. 1881/2006 z 19. decembra 2006, ktorým sa ustanovujú maximálne hodnoty obsahu niektorých kontaminantov v potravinách (Ú. v. EÚ L 364, 20.12.2006, s. 5).

lososa v danej oblasti. V prípade všetkých vôd v EÚ je k dispozícii málo informácií o neregulovaných kontaminantoch alebo látkach, ktoré majú potenciál akumulovať sa v rybách a morských plodoch používaných na ľudskú spotrebu. Z aktuálnych údajov však vyplýva, že k akumulácii chemických rezíduí plastov[76] dochádza vo väčšine morských druhov vrátane produktov z rýb, mäkkýšov, kôrovcov a ostnatokožcov.

Monitorovanie znečisťovania mora možno zlepšiť prostredníctvom i) účinnejšej hĺbkovej analýzy údajov a účinnejších spoločných monitorovacích sietí (najmä v Stredozemnom mori a Čiernom mori) a ii) harmonizovaných metodických prístupov v regionálnom meradle.

4.2.6. Morský odpad

Morskému odpadu, ktorý priamo súvisí s výskytom odpadu v suchozemskom a riečnom prostredí, sa venovala značná pozornosť a na základe posúdení podľa rámcovej smernice o morskej stratégii a regionálnych morských dohovorov to na úrovni EÚ viedlo k rýchlej príprave legislatívnych opatrení proti jednorazovým plastovým výrobkom a odpadu súvisiacemu s rybolovom, ako aj k revízii smernice o prístavných zberných zariadeniach na vykladanie odpadu z lodí[77]. Prítomnosť odpadu sa potvrdila vo všetkých zložkách morského prostredia (pobrežie, vodný stĺpec a morské dno). Najpočetnejšou zložkou morského odpadu sú predmety z plastu. Jednorazové plastové výrobky napríklad predstavujú 50 % všetkého odpadu na európskych plážach podľa počtu a rybársky výstroj obsahujúci plasty tvorí ďalších 27 %. V európskych moriach je takisto rozšírené požitie plastov morskými druhmi. Ako príklad možno uviesť, že 93 % fulmarov posudzovaných v severovýchodnej časti Atlantického oceánu požilo nejaký plast a 85 % korytnačiek posudzovaných v Stredozemnom mori požilo odpad.

Hoci neexistuje pravidelné regionálne monitorovanie, zo všetkých vedeckých štúdií vyplýva, že v morskej vode sa nachádza značné množstvo mikroodpadu. V rámci nového akčného plánu EÚ pre obehové hospodárstvo sa na úrovni EÚ plánujú osobitné opatrenia s cieľom znížiť množstvo mikroplastov zámerne pridávaných do výrobkov, mikroodpadu vznikajúceho pri rozpade makroodpadu a únikov mikroplastov z výrobkov (ako sú pneumatiky a textil) pri ich používaní a z predprodukčných plastových peliet.

Členské štáty vykonávajú regionálne akčné plány na boj proti morskému odpadu a veľké množstvo vnútroštátnych opatrení. Na posúdeniach množstva odpadu a pochopení prienikových ciest introdukcie sa však ešte pracuje a neexistuje dostatok cielených opatrení na riešenie hlavných zdrojov. V Európe existujú značné nedostatky v údajoch o odpade na morskom dne, v povrchovej vrstve a vo vodnom stĺpci, o mikroodpade a účinkoch na morské druhy (najmä pokiaľ ide o zamotanie). V rámcovej smernici o morskej stratégii sa rieši naliehavá potreba koordinovať metodiky monitorovania na vnútroštátnej a regionálnej úrovni, ako aj na úrovni EÚ.

---

[76] Chemické kontaminanty, najmä prísady v plastoch, môžu predstavovať ekotoxikologické riziko s účinkami a prenosom na morské organizmy (napr. Hermabessiere et al. 2017, http://dx.doi.org/10.1016/j.chemosphere.2017.05.096).

[77] Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/883 zo 17. apríla 2019 o prístavných zberných zariadeniach na vykladanie odpadu z lodí, ktorou sa mení smernica 2010/65/EÚ a zrušuje smernica 2000/59/ES.

4.2.7. Podmorský hluk

Snahy na úrovni EÚ sa v rámci prvého kroku k zisteniu potenciálneho vystavenia morských ekosystémov tomuto tlaku sústredili na určenie priestorového rozloženia a zdrojov podmorského hluku. Zatiaľ čo k dispozícii je niekoľko máp podmorského hluku, posúdení stavu je veľmi málo[78]. Z výskumných činností vyplýva, že vystavenie podmorskému hluku môže viesť k niekoľkým druhom nepriaznivých účinkov na morské živočíchy od zmien v správaní po ich smrť.

Za hlavný zdroj nepretržitého podmorského hluku sa považuje námorná doprava. Intenzita lodnej dopravy je najvyššia pozdĺž hlavných plavebných koridorov a v blízkosti prístavov. Najväčší podiel oblastí s veľmi vysokou premávkou sa nachádza v Stredozemnom mori (27 % morskej plochy), za ktorým nasleduje Baltské more (19 % morskej plochy). Impulzový podmorský hluk, ktorý zvyčajne vzniká pri činnostiach, ako je morský výskum, prevádzka plošín na výrobu energie na mori alebo stavebné činnosti, je priestorovo obmedzený (pravdepodobne k nemu dochádza na 8 % morskej plochy v EÚ), ale pravdepodobne je stále prítomný v rozľahlých oblastiach v Baltskom mori, v strednej časti Stredozemného mora, v Levantskom mori, Severnom mori, Keltskom mori, Baleárskom mori a Jadranskom mori. V severných a južných krajinách EÚ vznikli dva registre zdrojov impulzového hluku. V monitorovaní a poznatkoch však existujú veľké nedostatky.

Keďže sa očakáva, že objem väčšiny ľudských činností, pri ktorých vzniká nepretržitý a impulzový podmorský hluk, sa bude zväčšovať, je pravdepodobné, že sa zväčší aj tlak podmorského hluku. S cieľom minimalizovať jeho vplyv by sa malo v úvodných etapách, teda pri plánovaní zavádzania príslušnej technológie alebo začatia priemyselnej činnosti (napr. v prípade plavebných koridorov, veterných elektrární), zvážiť obmedzenie alebo kompenzácia emisií podmorského hluku. Niektorí odborníci odporúčajú vytvorenie priestorových a časových kalendárov.

Do úvahy by sa mali vziať aj iné formy energie, ako napr. svetelná alebo tepelná energia. Niektoré členské štáty sa touto otázkou vo svojich stratégiách zaoberali, avšak na dosiahnutie strategickejšieho prístupu k takýmto tlakom sa musí vykonať ďalšia práca.

5. HLAVNÉ PROBLÉMY A NÁVRHY NA ZLEPŠENIE VYKONÁVANIA RÁMCOVEJ SMERNICE O MORSKEJ STRATÉGII[79]

5.1. Súdržnejšie a ambicióznejšie určenie „dobrého environmentálneho stavu“

Dobrý environmentálny stav predstavuje celkový cieľ podľa rámcovej smernice o morskej stratégii. V smernici sa vyžaduje, aby ho členské štáty vymedzili na úrovni regiónu alebo subregiónu, a v rozhodnutí z roku 2017 sa v súvislosti s tým stanovujú špecifikácie podľa jednotlivých kritérií. Spomedzi prvých vymedzení dobrého environmentálneho stavu oznámených členskými štátmi sa iba 8 % hodnotilo ako primeraných [SWD(2020) 61]. Vymedzenia sú zvyčajne kvalitatívne a nestanovujú sa v nich jasné ciele, vo väčšine teda chýbali kvantitatívne podrobnosti, ktorými by sa umožnilo jednoznačné meranie pokroku. Celkovo navyše chýbala súdržnosť v rámci

[78] Jedným príkladom je správa komisie HELCOM, 2019 (http://www.helcom.fi/Lists/Publications/BSEP167.pdf).

[79] Ako sa vyžaduje v článku 20 ods. 3 písm. c) rámcovej smernice o morskej stratégii.

jedného morského regiónu alebo subregiónu. Určenia dobrého environmentálneho stavu musia byť merateľnejšie, regionálne súdržnejšie a ambicióznejšie[80].

Ak sa revidované rozhodnutie o dobrom environmentálnom stave vykoná v plnom rozsahu, bude predstavovať odvážny a dôležitý krok k určeniu dobrého environmentálneho stavu pomocou spoločného prístupu (napr. v prípade stanovenia zoznamov druhov, rozsahu posúdenia a prahových hodnôt). Niektoré členské štáty preukázali rastúce úsilie a vyššiu úroveň ambícií. Z projektov financovaných na podporu vykonávania rámcovej smernice o morskej stratégii a niektorých diskusií v rámci regionálnych morských dohovorov však vyplýva, že okrem veľmi malého počtu výnimiek ešte stále neexistuje spoločné regionálne chápanie toho, čo predstavuje dobrý environmentálny stav[81]. Hoci Komisia ešte nedokončila svoje formálne posúdenie novooznámených informácií, z počiatočnej analýzy vyplýva, že v určeniach dobrého environmentálneho stavu oznámených v roku 2018 stále existujú značné rozdiely. V rámci niektorých regionálnych morských dohovorov však došlo k významnému pokroku pri vymedzovaní spoločných ukazovateľov s niektorými regionálne dohodnutými prahovými hodnotami. Zatiaľ čo cieľom spoločnej stratégie vykonávania je konzistentnosť vykonávania smernice, členské štáty si môžu vymedziť dlhodobé a krátkodobé ciele, ktoré sú vhodné v ich kontexte a regióne. V rozhodnutí z roku 2017 sa vyžaduje, aby členské štáty uprednostnili vymedzenie určitých prahových hodnôt na úrovni Únie pred vymedzením v rámci regionálnych štruktúr. Práca v tejto oblasti sa začala v rámci prvého cyklu vykonávania. Dokonca aj tu sa však pri doterajších pokusoch o vymedzenie prahových hodnôt preukázalo, že koncepcia je nejednoznačná: zatiaľ čo dobrý environmentálny stav musí byť ambiciózny, keďže by sa v ňom malo zohľadňovať spoločné vymedzenie toho, čo chceme dosiahnuť pre svoje moria, stanovenie lehoty (do roku 2020 v súčasnej smernici) členským štátom bráni v prijatí ambiciózneho vymedzenia dobrého environmentálneho stavu.

5.2. Zabezpečenie účinnosti opatrení

Členské štáty vyvinuli značné úsilie s cieľom vytvoriť svoje prvé programy opatrení podľa rámcovej smernice o morskej stratégii spojením rôznych vnútroštátnych politík, politík EÚ a medzinárodných politík a odstránením nedostatkov novými nákladovo efektívnymi opatreniami. Celkovo v správach oznámili 4 653 opatrení. 79 % zo všetkých oznámených opatrení predstavovalo priame technické alebo regulačné opatrenia (pravdepodobne budú mať bezprostrednejšie účinky na tlaky), zatiaľ čo ostatné boli menej priame podporné opatrenia. V prijatých opatreniach sa však primerane nerieši všetky tlaky na morské prostredie, keďže sa zdá, že len 53 % posudzovaných programov (podľa deskriptorov a podľa členských štátov) je primeraných na riešenie existujúcich tlakov [tabuľka 12 a graf 8 v dokumente SWD(2020) 61].

Členské štáty takisto považovali za náročné posúdiť, aký účinok budú mať rôzne zavedené opatrenia na morské prostredie. Dôvodom je čiastočne to, že je náročné

[80] V súlade s tým Výbor regiónov vyzval k politickej zmene rýchlosti, pričom poukázal na nedostatok ambícií a konzistentnosti cieľov stanovených členskými štátmi, v dôsledku čoho je veľmi ťažké odpovedať na otázku, ako ďaleko je ešte cieľ (112. plenárne zasadnutie Výboru regiónov, 3. – 4. júna 2015, stanovisko na tému Lepšia ochrana morského prostredia, ktoré bolo prijaté jednohlasne).

[81] Vzhľadom na rámcovú povahu smernice a na skutočnosť, že údaje na zhodnotenie toho, či bola lehota do roku 2020 týkajúca sa dobrého environmentálneho stavu dodržaná, budú oznámené až v ďalšej aktualizácii posúdení (do roku 2024), Komisia zatiaľ nezačala žiadne konania o nesplnení povinnosti v súvislosti s plnením cieľa alebo nedostatkom spolupráce pri tvorbe regionálnych alebo subregionálnych vymedzení dobrého environmentálneho stavu.

predpovedať načasovanie a úplné praktické dôsledky jedného opatrenia, nieto ešte kumulatívne prínosy celého súboru opatrení. Ak však napriek tomu medzi tlakmi a opatreniami existuje jasný vzťah príčiny a následku, možno určiť osobitné účinky príslušných politík EÚ (napríklad smernice o čistení komunálnych odpadových vôd, smernice o biotopoch, smernice o vtákoch, smernice o priemyselných emisiách), ktoré sa takisto uviedli ako opatrenia v kontexte rámcovej smernice o morskej stratégii.

Podľa prebiehajúceho predkladania správ o pokroku pri vykonávaní opatrení súvisiacich s rámcovou smernicou o morskej stratégii, v rámci ktorého doteraz predložilo správu 17 členských štátov[82], bolo 16 % nových opatrení dokončených a 56 % je podľa správ na dobrej ceste. Zdá sa, že omeškania spôsobujú najmä finančné, technické alebo vnútroštátne administratívne záležitosti.

Medzi otvorené otázky do druhého cyklu vykonávania patria: i) zameranie pozornosti na zabezpečenie primeraných reakcií na kľúčové tlaky v každom regióne, resp. subregióne, ktoré členským štátom bránia v dosiahnutí dobrého environmentálneho stavu; ii) dohoda o úrovni podrobnosti/agregácie opatrení, ktoré sa majú oznámiť, a zameranie pozornosti na ich očakávané účinky na zníženie tlakov a ich vplyvov; iii) lepšie hodnotenie efektívnosti a účinnosti opatrení pri plnení environmentálnych cieľov a dosahovaní dobrého environmentálneho stavu[83], najmä prostredníctvom integrovaného modelovania alebo spojenia s monitorovacími programami; a iv) zlepšenie konzistentnosti opatrení v EÚ, regiónoch a štátoch, ako aj medzi nimi navzájom, a to podľa možnosti v rámci spolupráce členských štátov, aby sa s menším množstvom zdrojov dosiahlo viac.

[82] Správy podľa článku 18 rámcovej smernice o morskej stratégii zatiaľ nepredložilo Bulharsko, Cyprus, Grécko, Malta, Portugalsko a Taliansko (ku koncu októbra 2019).

[83] Niektorí poslanci Európskeho parlamentu vyjadrili ľútosť, že Európska komisia viac nekontroluje, ako by sa malo uskutočňovať monitorovanie (schôdza Výboru Európskeho parlamentu pre životné prostredie, verejné zdravie a bezpečnosť potravín 24. apríla 2017, bod programu 5). Od roku 2014 sa na odporúčania nadviazalo a vyvinulo sa ďalšie úsilie na posilnenie regionálnej spolupráce.

Kľúčové tlaky, ktoré členské štáty uviedli v rámci spoločnej stratégie vykonávania, z pohľadu regiónu, resp. subregiónu:

- Baltské more: eutrofizácia, poškodenie morského dna, náhodný vedľajší úlovok,
- Severné more: odpad, rybolov (vrátane poškodenia morského dna), eutrofizácia, kumulatívne vplyvy na vysoko mobilné druhy,
  - ↳ Biskajský záliv a pobrežie Pyrenejského polostrova, Makaronézia a Keltské more: odpad, nepôvodné druhy, (lokálne) rybolov,
- Stredozemné more: nadmerný rybolov, nepôvodné druhy, odpad, kumulatívne vplyvy na vysoko mobilné druhy,
  - ↳ iné tlaky s miestnym významom, ako je eutrofizácia v Jadranskom mori a impulzový hluk v západnej časti Stredozemného mora,
- Čierne more: kontaminanty, podmorský hluk, poškodenie morského dna, nadmerný rybolov,
- zmena klímy je dôležitá pre všetky regióny.

5.2.1. Význam opatrení priestorovej ochrany

Spomedzi približne 4 700 opatrení, ktoré členské štáty uviedli v správach podľa rámcovej smernice o morskej stratégii, bolo 246 opatrení priestorovej ochrany. Týmito opatreniami sa v Európe od roku 2012 zdvojnásobil priestor vymedzený ako chránené morské oblasti, čím sa do týchto oblastí zahrnulo viac než 10 % európskych vôd a dosiahlo sa splnenie globálnych záväzkov. Napriek tomu sú tieto opatrenia v regiónoch a hĺbkových pásmach nerovnomerne rozložené [pozri SWD(2020) 61]. V rámcovej smernici o morskej stratégii sa vyzýva k vytvoreniu súdržnej a reprezentatívnej siete chránených oblastí v záujme zastavenia straty biodiverzity a zvýšenia odolnosti morského prostredia, najmä voči zmene klímy. Účinné chránené morské oblasti (t. j. lokality, ktoré sú účinne chránené a riadené) môžu naozaj zabrániť strate a zhoršovaniu stavu druhov a biotopov, vytvárať účinok presahovania, ktorým sa zvyšuje objem biomasy druhov využívaných na komerčné účely, sekvestrovať organický a anorganický uhlík, čo prispieva k zmierneniu zmeny klímy, zvyšovať pobrežnú ochranu ako dôležitý nástroj adaptácie, zvyšovať pružnosť ekosystémov vo vzťahu k inváznym druhom alebo globálnemu otepľovaniu, zachytávať alebo riediť znečisťujúce látky, napr. nadbytočné živiny, podporiť udržateľné turistické a rekreačné činnosti a stať sa neoceniteľným útočiskom na výskum a technické inovácie.

Mnohé európske chránené morské oblasti však stále nie sú náležite riadené a nemožno ich posudzovať z hľadiska súdržnosti a účinnosti, pretože chýbajú vhodné nástroje a toky údajov. V kontexte EÚ[84] sú hlavnými výzvami pri premene sietí chránených morských

[84] Vymedzenie a riadenie chránených morských oblastí v EÚ sa vyžadujú v smernici o vtákoch, smernici o biotopoch a rámcovej smernici o morskej stratégii a podporujú sa cieľmi stratégie EÚ v oblasti biodiverzity. K ich súdržnému riadeniu prispievajú ďalšie politiky, ako je smernica o námornom priestorovom plánovaní a spoločná rybárska politika.

oblastí na účinné nástroje ochrany najmä: i) vytvorenie sietí chránených lokalít, ktoré sú ekologicky významné v regionálnom, resp. subregionálnom meradle, čo si v niektorých regiónoch vyžaduje rozšírenie rozsahu a zväčšenie minimálnej veľkosti chránených lokalít; ii) zvýšenie podielu prísne chránených zón alebo zón zákazu lovu a posilnenie činností presadzovania a kontroly s cieľom predchádzať existencii tzv. papierových parkov; iii) vykonávanie účinných plánov riadenia s prispôsobenými opatreniami a primeranými zdrojmi v každej chránenej oblasti. Nová stratégia v oblasti biodiverzity do roku 2030[85] so svojimi návrhmi na ochranu a obnovu morských ekosystémov predstavuje zásadný prelom v tomto smere.

5.3. Zefektívnenie vykonávania

5.3.1. Zložitosť

Širšie ambície a celostný pohľad v zmysle rámcovej smernice o morskej stratégii jednoznačne znamenajú, že sú potrebné rozsiahle poznatky, posudzovanie a predkladanie správ a že členské štáty a útvary Komisie sa zaväzujú tieto potreby uspokojiť. Prvý cyklus vykonávania bol pre všetkých aktérov zapojených do spoločnej stratégie vykonávania mimoriadne náročný, keďže každá etapa sa prerokúvala, vymedzovala, oznamovala a hodnotila prvýkrát. Väčšina členov zapojených do spoločnej stratégie vykonávania uvádza, že hlavnými výzvami sú riadne vykonanie smernice, nedostatok zdrojov (najmä ľudských zdrojov a času), pomalá obnova morských ekosystémov a nedostatok politickej vôle. Z opakovaných omeškaní pri predkladaní správ členskými štátmi a súvisiacich konaní o nesplnení povinnosti[86] podľa smernice vyplýva, že pre členské štáty je splnenie požiadaviek náročné. Hoci sa očakáva, že tento postup sa v ďalších cykloch zlepší, keďže predkladanie správ by teraz malo byť jednoduchšie a jasnejšie, stále existujú isté osobitné otázky, ktoré by sa mohli v záujme zefektívnenia postupu vykonávania vyriešiť.

V prvom cykle sa ukázalo, že zdroje vyčlenené na vykonávanie rámcovej smernice o morskej stratégii zrejme nezodpovedajú potrebám primeraného vykonania smernice, aj keď veľká časť vykonávania sa podporuje z iných politík. Medzi nápady, ako zväčšiť objem týchto zdrojov, patrí zapojenie určitých priemyselných odvetví do monitorovania ich vplyvu, prepojenie postupu námorného priestorového plánovania s cieľom zaistiť správnu rovnováhu medzi modrým hospodárstvom a udržateľnosťou, lepšie využívanie systémov pozorovania koordinovaných v rámci výskumných programov (napr. v rámci programu Horizont 2020) a produktov vytvorených na úrovni EÚ (napr. v programe Copernicus), ako aj vyzývanie členských štátov, aby plne využívali Európsky námorný a rybársky fond[87] na financovanie vypracovania a vykonávania vnútroštátnych morských stratégií.

---

[85] Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Stratégia EÚ v oblasti biodiverzity na rok 2030 – aby sa nám príroda vrátila do života [COM/2020/380 final].

[86] Od roku 2012 sa v súvislosti s omeškaním pri predkladaní správ proti členským štátom začalo celkovo 52 postupov v rámci projektu EU Pilot a konaní o nesplnení povinnosti.

[87] Z Európskeho námorného a rybárskeho fondu sa podporuje vykonávanie spoločnej rybárskej politiky a integrovanej námornej politiky vrátane jej environmentálneho piliera, ktorým je rámcová smernica o morskej stratégii. V rámci fondu sa podporujú udržateľné rybolovné a akvakultúrne činnosti efektívne využívajúce zdroje, a to okrem iného podporou lepšej integrácie ochranných opatrení, lepšej kontroly a presadzovania, lepšieho zberu údajov a kvalitnejších poznatkov o mori.

Rámcová smernica o morskej stratégii nepopierateľne predstavuje zložitý rámec, ktorý sa čoskoro preskúma v rámci legislatívneho hodnotenia (preskúmanie sa začne tento rok). V prvom cykle vykonávania sa od všetkých zapojených aktérov vyžadovalo, aby chápali väzby medzi jednotlivými prvkami stratégií. To však nebolo vždy jasné. Členské štáty napríklad často nerozlišovali medzi cieľmi a určením dobrého environmentálneho stavu. Nespájali svoje ciele s opatreniami, aby mali merateľný záznam o tom, ako postupujú pri dosahovaní dobrého environmentálneho stavu. Monitorovacie programy rovnako neboli vždy spojené s cieľmi a vzhľadom na to, že boli vytvorené skôr ako opatrenia, prepojenie medzi nimi takisto nebolo optimálne. Pokrok pri stanovovaní prahových hodnôt na určenie dobrého environmentálneho stavu bol doteraz pomalý a zdá sa, že existuje neochota stanoviť ambiciózne ciele, pretože by to členským štátom zabránilo dosiahnuť dobrý environmentálny stav v lehote stanovenej v smernici. Komisia sa týmito prierezovými otázkami zaoberá v dokumente SWD(2020) 62.

5.3.2. Harmonogram

Na základe smernice vzniká neistota v súvislosti s lehotami na predkladanie správ, pretože sa v nej pevne stanovujú lehoty na predloženie jednotlivých častí vnútroštátnych morských stratégií[88], ale pohyblivé lehoty na konzultáciu, uverejnenie alebo posúdenie pokroku pri vykonávaní[89]. To sa vyriešilo, keď sa v rámci spoločnej stratégie vykonávania s členskými štátmi dohodlo, že sa použijú pevne stanovené lehoty. Lehota na dosiahnutie dobrého environmentálneho stavu do roku 2020 podľa článku 1 navyše nie je osobitne zosúladená s cyklami predkladania správ, keďže o posúdení pokroku pri dosahovaní cieľa na základe údajov monitorovania do roku 2020 a po roku 2020 sa predložia správy až v roku 2024. Dátum uverejnenia tejto správy o vykonávaní stanovený v smernici takisto neponúkol realistickú možnosť úplne zobrať na vedomie informácie zo správ predložených v roku 2018 o posudzovaní morského prostredia, vymedzeniach dobrého environmentálneho stavu a environmentálnych cieľoch alebo o pokroku pri vykonávaní programov opatrení. Takisto existuje potreba vziať do úvahy potenciálne oneskorenia, keďže vykonávanie osobitných opatrení nemôže vždy okamžite viesť k obnove morského prostredia.

Hoci EÚ už zosynchronizovala šesťročný cyklus v prípade riadenia a predkladania správ v rámci politiky v oblasti vodného hospodárstva a morí, ďalšia synchronizácia s cyklom predkladania správ o prírode, kde je v podstate jednoročné omeškanie, by mohla byť prínosom a posúdenia by sa tým mohli zefektívniť.

5.3.3. Predkladanie správ

Predkladanie správ je veľmi náročné, a to v dôsledku širokého rozsahu pôsobnosti smernice a frekvencie predkladania správ (tri hlavné správy v rámci šesťročného cyklu). Príslušné orgány majú povinnosť predkladať správy a Komisia následne hodnotiť tieto správy bez toho, aby mali pred začatím ďalšej etapy dostatok času a zdrojov na náležité úvahy o každej etape a na strategické diskusie. Oneskorené predloženie správy značným počtom členských štátov navyše spomaľuje postup [pozri poznámku pod čiarou č. 8 a dokument SWD(2020) 60], čo má dominový efekt na vykonanie posúdení zo strany Komisie. Znamená to, že spätná väzba členským štátom je oneskorená a často sa poskytuje príliš neskoro na to, aby sa mohla vziať do úvahy v ďalších správach.

[88] Podľa článku 5 ods. 2 a článku 17 ods. 2 rámcovej smernice morskej stratégii.

[89] V článku 17 ods. 3, v článku 18 a v článku 19 ods. 3 rámcovej smernice o morskej stratégii.

Členské štáty značne investujú do textových správ v prípade vnútroštátnych postupov a konzultácií s verejnosťou. Elektronické predkladanie správ je však v súčasnosti kľúčové na zhromaždenie porovnateľných a včasných informácií v celej EÚ. Rámec sa zakladá na oznámených informáciách z vnútroštátnych posúdení, zatiaľ čo nové monitorovacie technológie môžu umožniť vytvorenie presnejšieho obrazu o skutočnom stave morí a pokroku pri dosahovaní dobrého environmentálneho stavu. Počas prvého cyklu vykonávania rámcovej smernice o morskej stratégii navyše textové a elektronické správy neboli vždy rovnocenné. Niektoré členské štáty sú schopné využiť správy vypracované v rámci regionálnych morských dohovorov, ale ich formát nie je úplne v súlade s potrebami elektronického predkladania správ.

Komisia a Európska environmentálna agentúra pracujú na zlepšení a digitalizácii nástrojov na predkladanie správ, aby sa dosiahol hladký presun informácií z rámca regionálnych morských dohovorov, iných politík EÚ alebo skôr oznámených informácií do správ podľa rámcovej smernice o morskej stratégii. Rozpory medzi elektronickými správami a statickými textovými správami, ktoré niektoré členské štáty zrejme uprednostňujú, by sa mali odstrániť, pretože predstavujú prekážky v celkovom postupe. V rámcovej smernici o morskej stratégii sa smeruje k efektívnemu a transparentnému uverejňovaniu informácií na webovom portáli WISE Marine[90] s uverejňovaním centralizovaných prehľadov a vnútroštátne oznámených údajov.

5.4. Väčšia integrácia politík

Ako sa už uviedlo v oddiele venovanom účinnosti, v rámcovej smernici o morskej stratégii sa spájajú všetky činnosti, ktoré ovplyvňujú morské ekosystémy (napr. rybolov, lodná doprava, ťažba ropy a zemného plynu na mori, výroba energie z obnoviteľných zdrojov), avšak osobitne sa neregulujú. Nie je prekvapujúce, že približne 75 % opatrení podľa rámcovej smernice o morskej stratégii vychádza z iných legislatívnych rámcov. Zefektívnenie a koordinácia s inými odvetvovými politikami sú teda kľúčové na dosiahnutie cieľov v rámcovej smernici o morskej stratégii na vnútroštátnej úrovni, ako aj na úrovni EÚ. Hoci stratégiu modrého rastu[91] spája s rámcovou smernicou o morskej stratégii kľúčová zásada udržateľnosti, ak sa stratégia nevykoná udržateľným spôsobom, potenciálne by mohla byť v určitom rozpore s opatreniami na dosiahnutie dobrého environmentálneho stavu podľa rámcovej smernice o morskej stratégii, najmä z hľadiska potenciálneho rozšírenia námorných činností, ako je výroba elektrickej energie na mori a akvakultúra. S cieľom zabezpečiť, aby rozšírenie tradičných alebo zavedenie nových hospodárskych činností nepredstavovali ďalšie tlaky na morské prostredie, musia EÚ a jej členské štáty vybudovať pevnejšie spojenia založené na vede medzi rámcovou smernicou o morskej stratégii a politikami, ktorými sa riadia námorné činnosti, ako je smernica o námornom priestorovom plánovaní, spoločná rybárska politika, iniciatívy súvisiace s energiou[92], politika námornej dopravy alebo akékoľvek iné činnosti (napr. akvakultúra, odsoľovanie alebo nakladanie s odpadmi). Tieto činnosti zohrávajú dôležitú úlohu pri premene našej spoločnosti a hospodárstva na udržateľný systém a bezuhlíkový

[90] https://water.europa.eu/marine.

[91] Oznámenie Komisie: Inovácia v modrej ekonomike: využitie potenciálu našich morí a oceánov na rast a tvorbu pracovných miest, COM(2014) 254/2.

[92] Okrem iného smernica 2013/30/EÚ o bezpečnosti vyhľadávania, prieskumu a ťažby ropy a zemného plynu na mori; smernica 2009/28/ES o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov energie; nariadenie (EÚ) 2015/757 o monitorovaní, nahlasovaní a overovaní emisií oxidu uhličitého z námornej dopravy.

kontinent, čo je cieľom európskej zelenej dohody[93]. Veterné elektrárne na mori sú potrebné, aby sme ukončili závislosť od fosílnych palív. Udržateľnou akvakultúrou sa zaistí potravinová bezpečnosť a udržateľné stravovanie a zároveň sa zabráni ďalšiemu tlaku spôsobenému využívaním pôdy. Budúcou stratégiou výroby veternej energie na mori a revidovanými strategickými usmerneniami pre udržateľné odvetvie akvakultúry EÚ, ktoré sa majú prijať v roku 2020, sa prispeje k dosiahnutiu tohto cieľa, pričom ich súčasťou by mali byť všetky relevantné environmentálne hľadiská. Takéto rozšírenia nemôžu mať za následok narúšanie pružnosti morských ekosystémov, čo by malo dominový efekt na celkovú odolnosť planéty voči vplyvom zmeny klímy.

Členovia zapojení do spoločnej stratégie vykonávania rámcovej smernice o morskej stratégii určili potrebu väčšej spolupráce medzi skupinami a odvetviami na prierezových otázkach, ako sú vzťahy medzi činnosťami, tlakmi a stavom a zmena klímy, v záujme dosiahnutia dobrého environmentálneho stavu.

V rozhodnutí z roku 2017 sa vymedzuje, ako by mali byť morské posúdenia prepojené s normami a postupmi v iných právnych predpisoch EÚ. Všetky členské štáty spájajú väčšinu svojich monitorovacích programov a programov opatrení s inými právnymi predpismi, najmä v oblasti životného prostredia (konkrétne s rámcovou smernicou o vode, so smernicou o biotopoch a smernicou o vtákoch). Z posúdení a vedeckých analýz Komisie však vyplýva, že k integrácii politík ešte nedošlo na operačnej úrovni (napr. k integrácii v súvislosti s údajmi, plánovaním monitorovania, určením posúdení) a na využitie synergií, zosúladenie postupov a napokon šetrenie zdrojov je potrebné vyvinúť ďalšie úsilie. V oddiele 3 tejto správy sa poukazuje na potenciálne témy, ktoré by sa mohli medzi jednotlivými politikami EÚ lepšie prepojiť alebo koordinovať.

Obzvlášť dôležitým prípadom je prepojenie medzi rámcovou smernicou o morskej stratégii a politikou v oblasti klímy. Oceány sú hlavnou zložkou klimatického systému, v ktorom sa ukladá antropogénny CO_2 a oveľa väčšie množstvo tepla ako v atmosfére. Predstavujú hlavné záchyty uhlíka a regulujú pohyb tepla okolo Zeme. Oceány preto môžu mať výrazné účinky na globálnu klímu a naopak. Podľa nedávno uverejnenej správy Medzivládneho panelu o zmene klímy (IPCC) o oceáne a kryosfére v meniacej sa klíme[94]: i) sa od roku 1993 miera otepľovania oceána viac než zdvojnásobila a v súčasnosti ovplyvňuje celý vodný stĺpec; ii) od 80. rokov 20. storočia oceán pohltil 20 – 30 % celkového množstva antropogénnych emisií CO_2, čo spôsobilo ďalšiu acidifikáciu oceánu; iii) sa z oceánu stráca kyslík a rozširujú sa oblasti s úbytkom kyslíka a iv) od roku 1982 sa frekvencia morských vĺn tepla zdvojnásobila, vlny tepla sú dlhšie a intenzívnejšie. Tieto oceánografické zmeny môžu mať dramatické následky v súvislosti s morskou biodiverzitou a pružnosťou ekosystémov. Vo všetkých morských ekosystémoch posudzovaných v správe IPCC existovalo zvýšené riziko ovplyvnenia klimatickými trendmi.

Napriek svojmu významu nie je prepojenie medzi rámcovou smernicou o morskej stratégii a zmenou klímy na úrovni monitorovania aj rozvoja politiky očividné. Členské štáty zdôraznili vplyvy zmeny klímy a acidifikácie oceánu ako dôležité cezhraničné otázky, ktoré sa priamo alebo nepriamo riešia prostredníctvom monitorovacích programov podľa rámcovej smernice o morskej stratégii. Kľúčové témy, ako sú

[93] V oznámení o zelenej dohode napríklad Komisia navrhla rozšíriť európsky systém obchodovania s emisiami na odvetvie námornej dopravy.

[94] IPCC, 2019 (https://www.ipcc.ch/srocc/home/).

monitorovanie acidifikácie oceánu v európskych moriach a vplyvy morských vĺn tepla na morskú biodiverzitu, však nie sú dobre etablované.

5.5. Podpora regionálnej spolupráce

Od prijatia rámcovej smernice o morskej stratégii sa regionálna spolupráca zlepšila, ale na dosiahnutie úplnej regionálnej súdržnosti morských stratégií je potrebná ďalšia spolupráca [pozri dokument SWD(2020) 60]. Pokiaľ ide o tri hlavné etapy vykonávania smernice: a) Komisia odporučila členským štátom, aby pri posudzovaní stavu svojich morských vôd používali viac noriem vychádzajúcich z právnych predpisov EÚ alebo spoločných regionálnych ukazovateľov; b) regionálna súdržnosť monitorovacích programov EÚ sa považovala za stredne vysokú až vysokú s výnimkou Stredozemného mora, kde bola nižšia a c) celková súdržnosť programov opatrení bola stredne vysoká vo všetkých regiónoch okrem Čierneho mora, kde bola vysoká. V dôsledku toho by sa mali lepšie koordinovať snahy o zmiernenie hlavných tlakov ovplyvňujúcich každý región, resp. subregión.

Z predbežnej analýzy informácií oznámených v roku 2018 vyplýva, že aj v druhom cykle existujú veľké rozpory medzi susediacimi členskými štátmi v súvislosti s prvkami použitými pri posudzovaní stavu morských ekosystémov. Členské štáty by mohli vo väčšej miere využívať výstupy v rámci regionálnych morských dohovorov v prípadoch, keď sú v súlade s požiadavkami podľa rámcovej smernice o morskej stratégii. Dôležité je, že v rámci týchto dohovorov sa začleňujú opatrenia susediacich krajín (mimo EÚ) a pomáha sa budovať kapacita. Keď však v rámci regionálnych morských dohovorov nemožno uspokojiť potreby stanovené v rámcovej smernici o morskej stratégii, členské štáty by si mali vypracovať vlastné stratégie cezhraničnej a regionálnej spolupráce v súlade so smernicou. Hlavným cieľom je, aby EÚ napredovala k efektívnejšej, harmonizovanejšej a nákladovo efektívnejšej ochrane morského prostredia. Regionálne prahové hodnoty by sa mali určiť v súlade s rozhodnutím Komisie z roku 2017.

5.6. Zabezpečovanie dostupnosti a porovnateľnosti údajov

V rámci počiatočného posúdenia podľa rámcovej smernice o morskej stratégii z roku 2012 bol stav 80 % druhov a biotopov, ako aj 40 % populácií komerčne lovených rýb zaradený ako „neznámy“[95]. Nedostatok údajov je v niektorých prípadoch spôsobený skutočným nedostatkom poznatkov (napr. v roku 2012 mohol oznámiť údaje a vymedziť východiskovú hodnotu podmorského hluku len jeden členský štát), ale v iných prípadoch možno zlepšiť opätovným použitím existujúcich informácií (napr. na meranie eutrofizácie použilo prahové hodnoty koncentrácie chlorofylu vymedzené v medzikalibračnom porovnaní podľa rámcovej smernice o vode menej než 40 % členských štátov)[96]. V posledných rokoch predstavovali hlavnú podporu informácie z výskumných projektov, ktorými sa výslovne uspokojovali potreby v rámci politiky a rámcovej smernice o morskej stratégii (napr. z projektu INDICIT[97] v súvislosti s vytváraním spoločných databáz a monitorovacích protokolov v oblasti požitia odpadu korytnačkami a z projektu MISTIC SEAS II[98] v súvislosti so zosúlaďovaním posúdení

95 https://water.europa.eu/marine/topics/state-of-marine-ecosystem.

96 Palialexis et al., 2014 (https://doi.org/10.2788/64014).

97 https://indicit-europa.eu/.

98 http://mistic-seas.madeira.gov.pt/en/content/mistic-seas-2.

morskej biodiverzity v Makaronézii). Niektorí odborníci[99] žiadajú použitie inovatívnych a nákladovo efektívnych monitorovacích systémov, ktorými by sa umožnilo široké priestorové a časové pokrytie regionálnych morí.

Druhým problémom je získanie informácií, ktoré sú medzi jednotlivými členskými štátmi porovnateľné. S cieľom uľahčiť získanie takýchto informácií sa expertné skupiny a siete pracujúce v rámci spoločnej stratégie vykonávania usilujú vytvoriť spoľahlivé metodiky, ako napríklad jednotný list prvkov (napr. kontaminantov, živín, druhov) alebo prahové hodnoty na určenie a posúdenie dobrého environmentálneho stavu. Tieto metodické aspekty sú kľúčové na zaistenie, aby boli výsledky posúdení jednotlivých členských štátov porovnateľné. Vývojom elektronických nástrojov predkladania správ sa zlepšila cezhraničná porovnateľnosť, v prípade ich návrhu a variability oznamovaných informácií však stále existuje priestor na zlepšenie (nie všetky členské štáty napríklad chápu jedno samostatné opatrenie podľa rámcovej smernice o morskej stratégii rovnako; počet oznámených opatrení sa pohybuje v rozpätí od 17 v prípade Lotyšska po 417 v prípade Španielska). Zatiaľ sú informácie v kontexte rámcovej smernice o morskej stratégii na úrovni EÚ stále útržkovité, a to v takej miere, že preskúmanie stavu morského prostredia predložené v dokumente SWD(2020) 61 sa nemohlo zakladať iba na správach podľa rámcovej smernice o morskej stratégii. Ak dôjde k úplnému vykonaniu rozhodnutia z roku 2017, táto otázka by sa mala vyriešiť. Jeho vykonávanie v kontexte spoločnej stratégie vykonávania teda zostane hlavným cieľom Komisie v záujme zabezpečenia spoločných a porovnateľných údajov a prístupov vo všetkých členských štátoch.

6. HLAVNÉ ZÁVERY

V tejto správe sú zhrnuté hlavné úspechy a najväčšie problémy v rámci prvého cyklu vykonávania rámcovej smernice o morskej stratégii. Všetky závery uvedené v tejto správe budú predmetom rozsiahleho postupu konzultácií ako súčasť nadchádzajúceho hodnotenia rámcovej smernice o morskej stratégii.

Prostredníctvom rámcovej smernice o morskej stratégii EÚ zaviedla celostnú a komplexnú morskú politiku, ktorou uviedla do praxe prístup založený na ekosystémoch s cieľom riadiť ľudské činnosti v európskych moriach. Dôležité je, že sa ňou prispieva k plneniu kľúčových medzinárodných záväzkov. V rámcovej smernici o morskej stratégii sa vytvorila štruktúra na vypracovanie morských stratégií potrebných na dosahovanie dobrého environmentálneho stavu v morských vodách EÚ. Monitoruje sa stav rôznych zložiek ekosystémov a prítomnosť (a pokiaľ možno aj účinky) kľúčových tlakov a zavádzajú sa príslušné opatrenia s cieľom splniť hlavný cieľ a environmentálne ciele. V členských štátoch sa začala medzirezortná spolupráca a výmena údajov naprieč odvetviami a s podporou regionálnych morských dohovorov sa v posledných rokoch rozšírila regionálna spolupráca.

Hoci by sme nemali podceňovať stimul, ktorý predstavovala smernica, morské stratégie členských štátov sa musia zlepšiť vo vzťahu k výsledkom opatrení v oblasti riadenia s cieľom získať čo najlepšie výhody. Zároveň je potrebné uznať, že v určitých prípadoch je právny rámec dostupný na dosiahnutie dobrého environmentálneho stavu nedostatočný.

[99] Napríklad Borja et al., 2016 (https://doi.org/10.3389/fmars.2016.00020), Danovaro et al., 2016 (https://doi.org/10.3389/fmars.2016.00213) alebo Lynam et al., 2016 (https://doi.org/10.3389/fmars.2016.00182).

Navyše existujú pochybnosti o tom, či sú prijaté opatrenia aj dostupné poznatky dostatočné. Takisto je pravda, že rámcová smernica o morskej stratégii nie je určená na úpravu konkrétnych činností a potrieb, ktoré v niektorých prípadoch, keď má súčasný vnútroštátny, regionálny právny rámec alebo právny rámec EÚ nedostatky, musia byť doplnené konkrétnejšími právnymi predpismi. Pokrok pri dosahovaní dobrého environmentálneho stavu teda nebol dosť rýchly na to, aby sa do roku 2020 vzťahoval na všetky deskriptory podľa rámcovej smernice o morskej stratégii vo vodách EÚ. Môže to súvisieť s celým radom faktorov, ako je zložitosť analýzy a riadenia morského prostredia a predkladanie správ o morskom prostredí, nedostatok politickej vôle primerane financovať a presadzovať potrebné opatrenia alebo nedostatok zapojenia iných hospodárskych a súkromných odvetví (okrem verejných orgánov v oblasti životného prostredia). Na tomto základe a bez toho, aby bola dotknutá možná revízia smernice v súlade s postupmi lepšej právnej regulácie[100] s cieľom posilniť vykonávanie a výsledky rámcovej smernice o morskej stratégii, sa vďaka skúsenostiam doposiaľ získaným v rámci spoločnej stratégie vykonávania umožnilo predbežné určenie kritických oblastí, kde sa vyžaduje zlepšenie a existuje potreba:

1. Zvýšiť úroveň ambícií a vôle. Členské štáty a Komisia by mali urobiť všetko potrebné na podporu jednotlivých krokov postupu vykonávania rámcovej smernice o morskej stratégii s cieľom dosiahnuť dobrý environmentálny stav a udržateľné využívanie svojich morí. Na úrovni EÚ by sa mala takisto zaistiť súdržnosť politík, napríklad pri vymedzovaní operačných cieľov kľúčových spoločných politík EÚ (ako je spoločná rybárska politika a spoločná poľnohospodárska politika) a revidovaní, resp. aktualizácii niektorých kľúčových nástrojov EÚ. Pomalým vykonávaním rozhodnutia z roku 2017 sa navyše spochybňuje konzistentnosť určení dobrého environmentálneho stavu. Dodatočné problémy súvisia s prevládajúcimi prírodnými podmienkami, zmenou klímy a časovým obdobím medzi vykonaním určitých opatrení a obnovou morského prostredia.

2. Zabezpečiť dostatok ľudských a materiálnych zdrojov na ochranu morského prostredia a na uplatnenie celostného prístupu založeného na ekosystémoch podľa rámcovej smernice o morskej stratégii. Koordinované zavedenie účinných opatrení, ktoré sa zamerajú aspoň na najdôležitejšie tlaky v danom morskom regióne, resp. subregióne, by mohlo mať najväčší prínos z hľadiska zlepšenia environmentálneho stavu. To neznamená, že by sa niektorým vplyvom na morské ekosystémy nemala venovať pozornosť, ale malo by sa zabezpečiť, aby boli zavedené opatrenia dostatočne účinné na to, aby sa nimi predchádzalo hlavným príčinám zhoršovania a podľa možnosti sa obnovili nepriaznivo ovplyvnené morské ekosystémy. Účinné opatrenia si vyžadujú prepojenie s oblasťami, ako je rybolov, energetika, doprava, poľnohospodárstvo a klíma. V dôsledku nedostatočnej kvantifikácie oznámených opatrení a neistoty v súvislosti s otázkou, ako ďaleko k dosahovaniu dobrého environmentálneho stavu sa nimi zájde, nie je jasné, či sú opatrenia prijaté v rámci existujúcich politík EÚ ako celok dostačujúce z hľadiska zabezpečenia požadovaného zníženia morských tlakov a vplyvov.

3. Zefektívniť a zjednodušiť vykonávanie rámcovej smernice o morskej stratégii. O zjednodušenie harmonogramov a postupov predkladania správ sa možno usilovať, ale vyžaduje si väčšiu dostupnosť a harmonizáciu údajov. Zefektívnenie

[100] Zásady subsidiarity a proporcionality: Posilnenie ich úloh v tvorbe politík EÚ, COM(2018) 703 final.

by si vyžadovalo väčšiu regionálnu koordináciu, zosúladenie pojmov a prístupov (uľahčené napr. spoločnou stratégiou vykonávania) a koordináciu naprieč politikami na vnútroštátnej, regionálnej úrovni a úrovni EÚ. So skúsenosťami z prvého cyklu vykonávania a v rámci parametrov stanovených v smernici by sa znížením úsilia v oblasti predkladania správ mohli uvoľniť zdroje, čo by členským štátom a Komisii umožnilo sústrediť sa na podstatu posúdení a vykonávanie opatrení.

Keďže práve prebieha druhý cyklus vykonávania rámcovej smernice o morskej stratégii, Komisia zváži tieto závery v rámci svojich príprav na preskúmanie smernice v súlade s usmerneniami o lepšej právnej regulácii. Tým sa priamo prispeje k vykonávaniu európskej zelenej dohody a konkrétnejšie k vykonávaniu stratégie v oblasti biodiverzity do roku 2030 a dosiahnutiu cieľa nulových emisií.